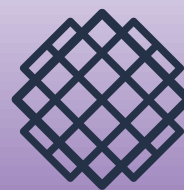

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Nacrt Izveštaja
Revizije Učinka

EFIKASNOST INSTITUCIJA U OBRADI SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI

Priština, Avgust 2023.

Deo tehničke pomoći u ovom izveštaju podržava UN Vomen u okviru programa „Transformativno finansiranje za rodnu ravnopravnost ka transparentnijem, inkluzivnijem i odgovornijem upravljanju na Zapadnom Balkanu“ koji se sprovodi na regionalnom nivou i finansiran je od Švedske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju (SIDA).

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole i za svoj rad je odgovorna Skupštini Republike Kosovo.

Naša misija je jačanje odgovornosti u javnoj upravi za efektivno, efikasno i ekonomično korišćenje nacionalnih resursa kroz reviziju kvaliteta. Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije direktno promovišu odgovornost javnih institucija pružajući solidnu osnovu za pozivanje na odgovornost rukovodilaca bilo koje revidirane organizacije. Na ovaj način povećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih obveznika i drugih zainteresovanih strana za povećanje javne odgovornosti.

Ova revizija je obavljena u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (SNISA 3000) (SNISA 3000¹) kao i sa dobrom evropskom praksom.

Revizije učinka koje sprovodi Nacionalna Kancelarija Revizije su objektivni i pouzdani pregledi kojima se procenjuje da li vladine akcije, sistemi, operacije, programi, aktivnosti ili organizacije funkcionišu u skladu sa principima ekonomičnosti², efikasnosti³ i efektivnosti⁴ i da li ima prostora za poboljšanje.

Generalna revizorka je odlučila u vezi sa sadržajem izveštaja revizije učinka „Efikasnost institucija u obradi slučajeva nasilja u porodici“, uz konsultacije sa pomoćnicom generalne revizorke, Myrvete Gashi Morina, koja je vršila nadzor nad revizijom.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Ariana Gjonbalaj Shala, Direktorka Sektora za reviziju

Ardiana Miftari, Vođa tima

Ylfete Osmani, Član tima

NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE - Naselje Arbëria, Ul. Ahmet Krasniqi 210, Priština 10000, Kosovo

Tel: +381(0) 38 60 60 04/1011

1 Standardi i smernice za reviziju učinka zasnovane na INTOSAI standardima revizije i praktičnom iskustvu

2 Ekonomičnost – Princip ekonomičnosti podrazumeva minimiziranje troškova resursa. Korišćeni resursi moraju biti dostupni u pravo vreme, u pravoj količini i kvalitetu i po najboljoj mogućoj ceni.

3 Efikasnost – Princip efikasnosti podrazumeva izvlačenje maksimuma iz raspoloživih resursa. Radi se o odnosu između uključenih resursa i rezultata koji se daje u smislu kvantiteta, kvaliteta i vremena.

4 Efektivnost – Princip efektivnosti podrazumeva postizanje unapred određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

Sadržaj

Lista skraćenica

Opšti sažetak	1
1.Uvod	4
2.Ciljevi i pitanja revizije.....	7
Pitanja revizije	7
3.Nalazi revizije.....	9
3.1. Telefonska linija za hitne pozive	14
3.2. Intervencija policijske patrole	14
3.3. Uzimanje prvih izjava učesnika sukoba.....	16
3.4. Reagovanja nakon hitnih slučajeva	25
3.5. Donošenje odluka i dalji postupak	32
3.6. Zajednička baza podataka	37
4.Zaključci	46
5.Preporuke	49
Prilog 1. Delokrug i metodologija revizije.....	53
Delokrug revizije	53
Metodologija revizije.....	54
Prilog 2.	55
Prilog 3. Pisma potvrde.....	63

Lista skraćenica

MP	Ministarstvo pravde
SOP	Standardne operativne procedure
CSR	Centar za socijalni rad
AU	Administrativno uputstvo
NKR	Nacionalna Kancelarija Revizije
KZPŽ	Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama
KNKNP	Kancelarija nacionalnog koordinatora za nasilje u porodici
ZN	Zaštitni nalog
NHZ	Nalog za hitnu zaštitu
PNHZ	Privremeni nalog za hitnu zaštitu
PS	Policijska stanica
NBP	Nacionalna baza podataka

Opšti sažetak

Nacionalna Kancelarija Revizije izvršila je reviziju učinka „Efektivnost institucija u obradi slučajeva nasilja u porodici“. Obradu slučajeva nasilja u porodici obavlja niz institucija kao što su: Policija Kosova, Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama, Osnovno tužilaštvo, Osnovni sudovi, Centri za socijalni rad i prihvatilišta, koje nude različite usluge u određenim fazama. Cilj ove revizije je bio da se proceni da li su nadležne institucije preduzele odgovarajuće aktivnosti i mere za rešavanje slučajeva nasilja u porodici, kao što su reagovanje, zaštita i rehabilitacija žrtava nasilja, kako bi se obezbedila institucionalna podrška.

Ova revizija je fokusirana na proces obrade prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, od momenta prijave policiji do praćenja slučajeva na sudovima, sa posebnim fokusom na dva regiona: region Prištine i region Peći zbog toga što ova dva regiona imaju najveći broj prijavljenih slučajeva nasilja. Ova revizija je obuhvatila period od 2020-2022. godine.

Naši rezultati revizije pokazuju da iako su nadležne javne institucije preduzele niz postupaka u obradi slučajeva nasilja u porodici, nisu postignuti zadovoljavajući rezultati u zaštiti i rehabilitaciji žrtava. Da bi se ostvarila efikasnost ponuđenih usluga, potrebna je veća institucionalna posvećenost. Državni sistem ima nedostatke u angažovanju primarnih istražitelja, uključivanju branilaca žrtava, blagovremenom razmatranju predmeta od strane pravosudnih organa, kao i evidentiranju prijavljenih slučajeva. Žrtve nemaju socijalnu podršku, posebno im nedostaje podrška u ekonomskom aspektu. Takođe, nedostaju programi za obradu nasilnika.

Postoje nedostaci u adekvatnom angažovanju ljudskih resursa, u postupcima praćenja i podrške žrtvama tokom rehabilitacije. Prilikom intervencije i pružanju hitnih usluga, policija reaguje u optimalnom roku, ali su uočene slabosti u angažovanju policijskih istražitelja, nepostojanje procedura za nadzor zaštitnih naloga, nedostavljanje informacija braniocima žrtava, kao i nedostaci u upisu predmeta. Od strane Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama, uočeni su nerešeni predmeti, nedostaci u njihovom uključivanju tokom celog procesa, kao i nedostaci u uputstvima za naknadu štete. Međutim, u Centrima za socijalni rad nedostaje imenovanje socijalnih radnika koji bi trebalo da se bave samo slučajevima nasilja u porodici, kao i nedostaci u obradi nasilnika.

Kasnjenja u obradi slučajeva nasilja u porodici evidentna su kod institucija pravde, odnosno sudova. Osnovni sudovi su i dalje suočeni sa prenosom nerešenih predmeta iz prethodnih godina, pri čemu su neki od njih iz 2016. godine. Na osnovu dobijenih statističkih podataka primetili smo da proces postupanja u krivičnim postupcima u slučajevima nasilja u porodici traje duže od godinu dana. Što se tiče prihvaćenih civilnih predmeta, kao i podnositelja zahteva za njihovo razmatranje, uočavamo da u osnovnim sudovima zahteve za izdavanje naloga za zaštitu podnose branioci žrtava, branjena strana te ovlašćeni predstavnik branjenih lica, kako to nalaže postupak.

Nedostatak institucionalne angažovanosti u evidentisanju podataka u Nacionalnoj bazi podataka za slučajeve nasilja u porodici. Kosovska policija je jedna od odgovornih institucija koja kontinuirano i

sveobuhvatno evidentira podatke o ovoj bazi podataka. Primećen je značajan nedostatak evidentiranja podataka u Osnovnim sudovima i Tužilaštvu u Peći. Isto tako, slučajevi registrovani u NBP-u nisu klasifikovani ili prioritetni na osnovu njihove osetljivosti. Ovo ometa efikasnu mobilizaciju i pravilno planiranje aktivnosti za rešavanje konkretnih slučajeva nasilja u porodici.

Za unapređenje ovog procesa data je ukupno 19 preporuka za 6 institucija, prema identifikovanim nedostacima: 3 preporuke za Kosovsku policiju, 3 za Kancelariju za zaštitu i pomoć žrtvama, 4 za Centre za socijalni rad., 2 za Osnovno tužilaštvo, 2 za Osnovne sudove kao i 5 za Ministarstvo pravde. Lista preporuka je predstavljena u Poglavlju 5 ovog izveštaja.

Odgovor strana uključenih u reviziju

Ministarstvo pravde, Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama, Centar za socijalni rad u opštini Peć i Policija Kosova saglasili su se sa nalazima i preporukama revizije. Dok od Osnovnog tužilaštva u Prištini, Osnovnog tužilaštva u Peći, Osnovnog suda u Prištini, Osnovnog suda u Peći, kao i Centra za socijalni rad u opštini Priština nismo dobili pisma potvrde.

UVOD

01

1. Uvod

Prema međunarodnim konvencijama, nasilje u porodici je jedan od oblika teških povreda ljudskih prava.⁵ Ovaj fenomen, koji ima svoje dimenzije i u našem društvu, i dalje je jedan od oblika zlostavljanja ljudi koji se u nekim slučajevima završava i smrtno. Ne postoji univerzalna definicija nasilja u porodici, međutim, na Kosovu se ono definiše na sledeći način: namerna radnja ili nedelovanje koje rezultira zlostavljanjem kada ga izvrši osoba koja je ili je bila u porodičnom odnosu sa žrtvom.⁶

Nasilje u porodici je pojava koja se uglavnom dešava van očiju javnosti, ali njene posledice pogađaju širu zajednicu i osnovni su uzrok šireg spektra društvenih anomalija.⁷

Treba da naglasimo da su pre nedavnih zakonskih promena, državni instrumenti koji su bili na raspolaganju za otklanjanje nejednakosti bili ograničeni u smislu orijentacije prema nasilju u porodici. To je dokazalo i istraživanje OEBS-a urađeno 2019. godine, u kojem se ističe nedostatak državnih mehanizama i potreba za jačanjem institucija za podršku žrtvama nasilja u porodici.⁸

Oblici nasilja u porodici su kategorisani kao fizičko, psihičko, seksualno pa čak i ekonomsko zlostavljanje.⁹ Grupe koje su najviše izložene nasilju u porodičnim odnosima su žene, deca, stariji, osobe sa invaliditetom, kao i LGBT osobe.¹⁰ U slučajevima kada se traume javljaju kao nasilno ponašanje, posebno kod muškog pola, ako se ovi slučajevi ne obrade i ne podrže na vreme, njihovo stanje će se nastaviti isto ili se čak može pogoršati.¹¹

Nasilje u porodici uključuje sve uzraste i polove bez razlike, zato je važno izgraditi snažne zaštitne mehanizme za prevenciju i borbu protiv ove pojave. Protiv ovog fenomena koji se kod nas ispoljava, bilo je reagovanja kako sa vladinog aspekta, tako i iz šireg spektra nevladinih zajednica. Ova opredeljenja su rezultirala osnivanjem većeg broja organizacija koje se bave isključivo nasiljem u porodici, izradom širokog zakonodavnog okvira koji definiše zakonske mere, kao i određivanjem kratkoročnih ili dugoročnih postupanja nadležnih organa.

5 Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. <https://rm.coe.int/168064d3f6>

6 Zakon br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici, Skupština Kosova, član 2.1(1.1): Definiše nasilje u porodici kao takvo između lica koja su/bila: jesu ili su bila verena, jesu ili su bila u braku; su ili su bili u vanbračnoj zajednici; žive zajedno u zajedničkoj privredi, kao i koriste zajedničku kuću i u krvnom su srodstvu, braku, usvojenju, roditeljstvu ili su u odnosu starateljstva, uključujući roditelje, bake i deke, decu, nećake, braću i sestre, tetke, ujake i stričeve ili rođake, roditelje zajedničkog deteta, ili su procesne stranke u sporu iz porodičnih odnosa; <http://www.assemblykosova.org/common/docs/ligjet/2010-182-eng.pdf>

7 Evaluacija uticaja mjera obavezne zaštite na nasilje u porodici, Društvo za evaluaciju u Bosni i Hercegovini, str. 13 <https://www.researchgate.net/publication/351006179>

8 Anketa o blagostanju i bezbednosti žena na Kosovu, 2019, OEBS

9 Izveštavanje o nasilju u porodici, Novembar 2018, vodič za novinare, OEBS <https://www.osce.org/files/f/documents/1/7/404351.pdf>

10 Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2016-2022, Standardne operative procedure <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/ALB-Strategjia-Kombe%CC%88tare-pe%CC%88r-Mbrojtje-nga-Dhuna-ne%CC%88-Familje-dhe-Dhuna-ndaj-Grave-2022-%E2%80%93-2026.pdf>

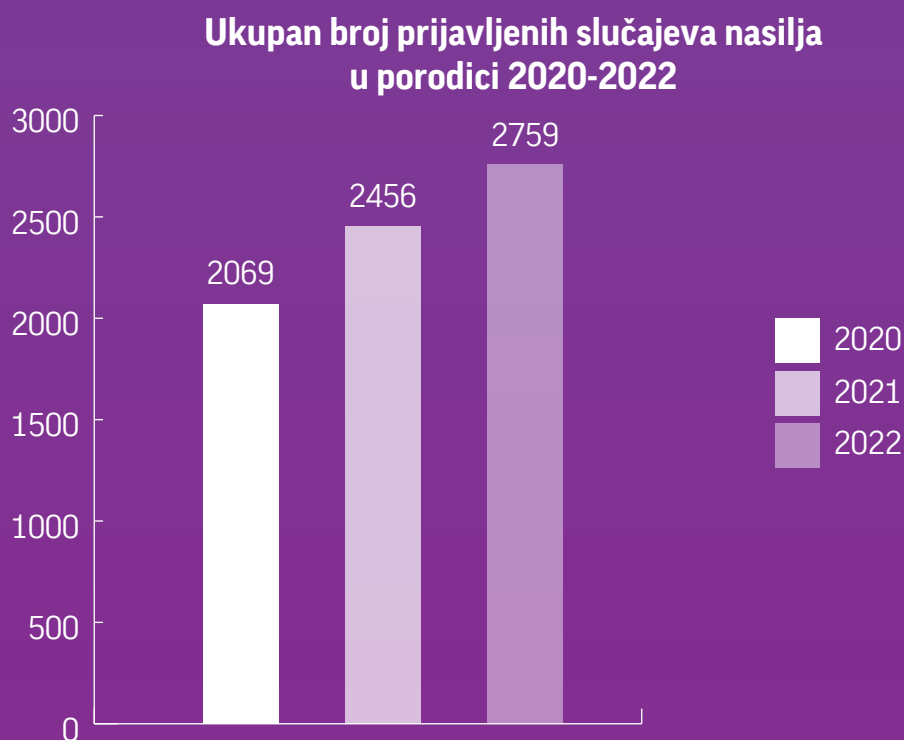
11 Intervju sa psiholozima u Centru za socijalni rad u jedinici Priština – Sunčani breg.

Počevši od aspekta izrade politike, glavni strateški ciljevi su već predviđeni prvom strategijom za 2016/22. godinu. Ciljevi ove strategije sa nekoliko izmena bili su glavne referentne tačke u sledećoj strategiji 2022/26.

Vredi napomenuti da su glavni stubovi strateških opredeljenja države zasnovani na reagovanju, zaštiti i rehabilitaciji žrtava porodičnog nasilja.¹²

Na donjem grafikonu prikazali smo broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, tokom poslednje tri godine na nivou zemlje.

Grafikon 1. Broj slučajeva nasilja u porodici za period 2020-2022. godine.

Iz grafikona se može primetiti da su slučajevi nasilja u porodici u 2021. godini porasli za oko 19% u odnosu na 2020. godinu, dok je u 2022. godini nasilje u porodici poraslo za oko 12% u odnosu na 2021. godinu.

12 Nacionalna strategija zaštite od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2022-2026 <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/ALB-Strategjia-Kombe%CC%88tare-pe%CC%88r-Mbrojtje-nga-Dhuna-ne%CC%88-Familje-dhe-Dhuna-ndaj-Grave-2022-%E2%80%93-2026.pdf>

CILJEVI I PITANJA REVIZIJE

02

2. Ciljevi i pitanja revizije

Cilj ove revizije je da se proceni da li su nadležne institucije preduzele odgovarajuće aktivnosti i mere za rešavanje slučajeva nasilja u porodici kao što su: reagovanje, zaštita i rehabilitacija žrtava nasilja, kako bi se obezbedila institucionalna podrška.

Cilj nam je da kroz ovu reviziju damo preporuke koje će doprineti poboljšanju nivoa saradnje između institucija nadležnih za obradu slučajeva nasilja u porodici i doprineti kvalitetu usluga koje se nude žrtvama.

Pitanja revizije

Da bi se odgovorilo na cilj revizije, postavljena su sledeća pitanja:

1. *Da li nadležne institucije efikasno reaguju na prijavljene slučajeve nasilja u porodici?*
2. *Da li nadležne institucije efikasno štite slučajeve nasilja u porodici?*
3. *Da li žrtve nasilja u porodici dobijaju adekvatnu podršku i pomoć tokom faze rehabilitacije?*

Ova revizija je obuhvatila period 2020-2022 i fokusirala se na proces postupanja po prijavljenim slučajevima nasilja u porodici, od momenta prijave policiji do izvođenja pred sud.

Revizija je prilagođena funkcionisanju sistema upravljanja predmetima i fokusirana je prema ovom redosledu;

- *Na centralnom nivou, Ministarstvo pravde, (u daljem tekstu MP).*
- *Na regionalnom nivou, Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama (u daljem tekstu KZPŽ), tužilaštva i osnovni sudovi, kao i*
- *Na lokalnom nivou, policija i Centar za socijalni rad (u daljem tekstu CSR).*

Metodologija i obim revizije prikazani su u **Prilogu 1.**

NALAZI REVIZIJE

03

3. Nalazi revizije

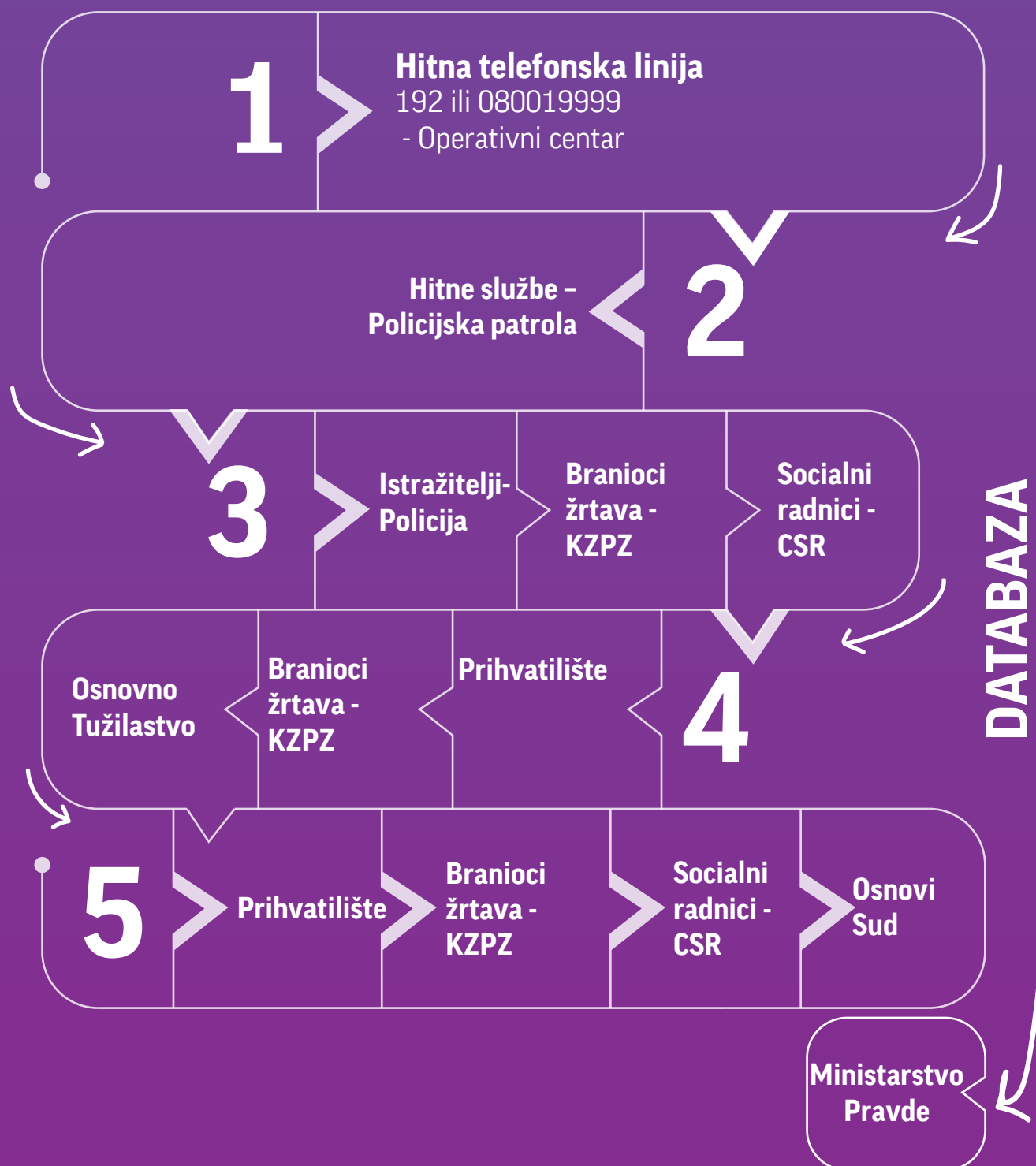
Ova revizija se zasniva na glavnim strateškim stubovima, koji su raščlanjeni na cilj revizije. Aktivnosti nadležnih institucija orijentisane su u tri glavna pravca: reagovanje, zaštita i rehabilitacija slučajeva nasilja u porodici.

Ova tri pitanja obrađena su i kroz anketu sprovedenu u dva prihvatilišta, gde smo uspeli da dobijemo odgovore od 40 žena u skloništu u poslednje 2 godine, gde je njihov boravak u prihvatilištu bio od nekoliko nedelja do 6 meseci. Ovo istraživanje je obavljeno putem intervjua, a ispitanici su odgovarali anonimno popunjavanjem upitnika. Treba napomenuti da je u ovom periodu kroz ova dva prihvatilišta prošlo preko 600 osoba.¹³ S obzirom da svi slučajevi nasilja u porodici ne prolaze kroz prihvatilišta, ovo istraživanje ne predstavlja mišljenje široke mase ove grupe. Međutim, nakon što je ovih 40 žena prošlo kroz sve korake obrade, sprovedena anketa donekle odražava i pregled njihovih utisaka o tome kako su se prema njima odnosile nadležne institucije.

¹³ Podaci dobijeni iz prihvatilišta u Prištini i Peći

Obrada slučajeva nasilja u porodici odvija se u pet koraka, koji su prikazani na donjem dijagramu.

Dijagram 1. Koraci obrade slučajeva nasilja u porodici, institucije i strane uključene u proces

Prvi korak – Hitna telefonska linija (Reakcija)

Prva moguća reakcija žrtve nakon incidenta je da pozove dostupni broj za slučajeve nasilja u porodici 080019999 ili 192 koji je dostupan 24/7, a taj poziv stiže u operativnu salu policije. Pozivni centar mora primiti informaciju i proslediti je šefu smene kako bi se ta informacija prenela najbližoj policijskoj patroli. Dispečer takođe daje razumna uputstva žrtvi ili licu koje prijavljuje incident o tome koje bezbednosne mere da preduzme dok čekaju da policija stigne na lice mesta.

Drugi korak – Intervencija policijske patrole (Reakcija)

Policijska patrola je dužna da hitno interveniše kako bi se obezbedila zaštita žrtava nasilja u porodici, kao i da zaustavi navodnog počinioca radi sprečavanja daljeg nasilja. Njihov profesionalan i ozbiljan pristup žrtvi je veoma važan u daljem postupku krivičnog gonjenja. Policijska patrola je takođe nadležna za obezbeđenje dokaza i procenu okolnosti. Policijski službenik mora zahtevati da istražitelji i krim tehničar izađu na lice mesta kada postoje materijalni dokazi, da se postaraju da popune sve potrebne formulare za pokretanje i zaključivanje predmeta, koji se potom predaju nadzorniku smene.

U slučaju potrebe, policijska patrola traži da na lice mesta izađu lekarske službe i pomoć povređenima, a u zavisnosti od povreda potrebno je obezbediti prevoz do zdravstvene ustanove za žrtvu i druga lica.¹⁴

Treći korak – Pribavljanje prvih izjava učesnika sukoba (Zaštita)

Istražitelj zajedno sa istražnim nadzornikom smene sastavlja procenu rizika za slučaj nasilja u porodici i informiše žrtvu o drugim uslugama pomoći. Ova procena rizika uključuje procenu fizičkog nasilja i predviđanje rizika od incidenta, uzimajući u obzir okolnosti i dokaze. Dalje, druge odgovorne institucije imaju jasnije razumevanje situacije i preduzimaju svoje akcije u skladu sa ovom procenom. Istražitelj je takođe odgovoran da obavesti žrtvu da se on/ona može zaštititi i putem „privremenog hitnog zaštitnog naloga“ koji izdaje policija. Takođe, žrtva mora biti obaveštena da se ovaj zaštitni nalog sa njihove strane izdaje samo za neradne dane i da mu rok ističe sledećeg prvog radnog dana. Ovaj nalog mora izdati regionalni nadzornik za nasilje u porodici samo na zahtev žrtve.

Istražitelj mora ispitati žrtvu u prisustvu advokata žrtve i socijalnog radnika, oni pomažu žrtvi da odluči da li će otići u prihvatilište, i informišu je o pravima i naknadama. Istražitelj takođe intervjuiše počinioca, otvara predmet, priprema dnevni izveštaj, koji će se dalje obraditi za statističke dokaze, čuva evidenciju u internim folder istražitelja u policijskim stanicama i registruje je u opštu bazu podataka.¹⁵

¹⁴ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici; član 24, stav 5

¹⁵ Standardne interne procedure i sporazumni dokument između institucija 2019

Istražitelj je odgovoran i za koordinaciju svih istražnih radnji sa državnim tužiocem, za pripremu „krivične prijave“ i njeno što skorije dostavljanje Tužilaštvu.

Branilac žrtve je dužan da hitno kontaktira/sastane sa žrtvom nakon obaveštenja o slučaju nasilja u porodici. Savetuje žrtvu o pravu na podnošenje zahteva za izdavanje naloga za zaštitu, a istovremeno, u skladu sa tim, priprema obrazac naloga za zaštitu na odobrenje u sudu. Takođe mora da obavesti žrtvu da ima pravo da podnese imovinskopравни zahtev ili nadoknadu štete koju je pretrpeo od strane počinioca takvog dela; brakorazvodni postupak, uključujući postupak prinudnog mirenja i pitanja starateljstva nad decom.

Socijalni radnik koji radi u smeni u trenutku kada se incident desio, mora biti prisutan u slučajevima kada su deca i osetljiva lica uključena ili pogođena incidentom. Centar za socijalni rad imenuje voditelja slučaja koji će pratiti slučaj, a istovremeno omogućava žrtvi da završi period za razmišljanje od 48 sati pre nego što uzme drugu izjavu od žrtve i pre nego što sačini individualni plan u saradnji sa žrtvom.¹⁶

Četvrti korak – *Reagovanje nakon vanrednog stanja (Zaštita)*

Staratelji u prihvatilištu igraju važnu ulogu u zaštiti žrtava nakon reagovanja u vanrednim situacijama. Oni su dužni da obezbede bezbedni smeštaj za žrtve i obezbede druge potrebe kao što su: hrana i odeća. Rukovodilac/psiholog ili staratelj je dužan da žrtvu savetuje o psihološkom tretmanu, kao i da obezbedi pristup zdravstvenoj zaštiti i drugim javnim uslugama za nastavak života.

Branilac žrtve je dužan da bude u stalnom kontaktu sa žrtvom i da bude prisutan ukoliko je potreban dodatni rad sa tužiocima. Branilac žrtava u fazi istrage može tražiti od državnog tužioca da pribavi ili sačuva dokaze koji mogu pokazati štetu pričinjenu krivičnim delom. Branilac žrtava može učestvovati u ispitivanju u prethodnom tužilačkom postupku, izlažući po potrebi zahtev žrtve za produženje mere pritvora.

Tužilac mora delovati hitno i prioritarno, uvek vodeći računa o specifičnostima pitanja nasilja u porodici. On ima zadatak da pregleda dokaze o incidentu nasilja u porodici kako bi utvrdio da li postoji dovoljno dokaza koji opravdavaju i podržavaju krivično gonjenje slučaja. Ovo takođe uključuje procenu naloga za zaštitu/zabranu prilaska.¹⁷

¹⁶ Standardni postupak za zaštitu od nasilja u porodici odobren 2013. godine od strane Kancelarije Vlade Republike Kosovo

¹⁷ Standardni postupak za zaštitu od nasilja u porodici odobren 2013. godine od strane Kancelarije Vlade Republike Kosovo

Peti korak – *Donošenje odluka i dalji postupci (Zaštita i rehabilitacija)*

Sudija takođe mora da prioritetno obradi slučajeve nasilja u porodici, jer je Sud dužan da donosi odluke unutar zakonskih rokova. Sudija odlučuje o težini predmeta (civilno ili krivično delo), odlučuje o zaštitnim nalogima /nalogima zabrane prilaska i radi na drugim pitanjima predmeta.

Branilac žrtve mora uvek biti prisutan tokom sudske rasprave. Nalog za zaštitu je nalog koji se nudi kao mera zaštite žrtve nasilja u porodici na zahtev branioca žrtve.

Rukovodilac socijalnog predmeta takođe mora učestvovati na sudskom ročištu u slučaju da su u pitanju deca. Voditelj slučaja procenjuje socijalno-ekonomski položaj žrtava nasilja u porodici i dužan je da, ako je potrebno, da mišljenje o porodičnoj anamnezi (porodična anamneza).¹⁸

Zajednička baza podataka

Ministarstvo pravde je vlasnik baze podataka o nasilju u porodici. Bazu podataka gradi, održava i nadgleda Ministarstvo. Akteri koji moraju da sarađuju da bi ova BP bila funkcionalna su: policija, branilac žrtava, Tužilaštvo i Sud, Centar za socijalni rad i prihvatilišta.

NBP mora biti registrovana i popunjena podacima svih ovih aktera kako bi se obezbedila tačnost i potpunost podataka.¹⁹

- *NBP je važeći sistem registracije za sve slučajeve nasilja u porodici na Kosovu. Ova baza podataka je osnovana samo za registraciju ovih predmeta i ne uključuje predmete druge prirode.*
- *NBP sadrži validne podatke za svaki dosje kao što su: ime, datum, adresa, opis nasilja, porodična veza i drugi podaci o žrtvi i nasilniku. NBP treba da sadrži i odluke koje se odnose za predmete koje vode pravosudni organi.*
- *U NBP-u policija registruje svaki prijavljeni slučaj i upućuje ga drugim nadležnim institucijama, koje takođe moraju da evidentiraju podatke u posebnim modulima prema svome domenu obrade.*
- *Ministarstvo pravde putem ove baze podataka koordinira i vodi sve slučajeve nasilja u porodici, kao i planira preduzimanje potrebnih zakonskih radnji na državnom nivou. Nakon potpune registracije podataka iz svih inztitucika trebalo bi da bude u mogućnosti da daje statističke izveštaje, izveštaje o stanju*

¹⁸ Standardni postupak za zaštitu od nasilja u porodici odobren 2013. godine od strane Kancelarije Vlade Republike Kosovo

¹⁹ Ministarstvo pravde, Sporazum o funkcionalizaciji zajedničke baze podataka, 2019

prihvatišta i centra za socijalni rad. Takođe, svrha ove baze podataka je da nadležne institucije razmjenjuju informacije, upućuju i blagovremeno rješavaju slučajeve.²⁰

U nastavku izlažemo sve nalaze revizije, na osnovu koraka tokom procesa.

3.1. Telefonska linija za hitne pozive

Jedna od prvih aktivnostim reagovanja nakon incidenta je prijem telefonskih poziva iz operativnog centra policijskih stanica, koji mora imati pristup 24/7.²¹

Aktivnosti operativnog centra za prijem poziva sprovode se na sledeći način; poziv prihvataju dispečeri i informacija se zatim prosleđuje upravniku smene da obavesti policijsku patrolu najbližu mestu događaja. Obično se pozivi evidentiraju u operativnom registru. Prema posmatranjima, dobijanje informacija za početak policijske akcije vrši se na potpun način, od adrese na kojoj se događaj odvija, broja lica koja su učestvovala u incidentu, opasnosti koja pretila, upotrebe predmeta tokom vršenja nasilja itd. Dispečer maksimalno preko telefonske linije daje uputstva o postupanju do dolaska policijske patrola na lice mesta. Prema pojašnjenjima tokom ovog posmatranja, policijska patrola je dužna da dođe na lice mesta bez obzira na to kako čitavu situaciju tumači pozivalac. Operater i čekaonica za pozive imaju tri službenika koji rade 24 sata dnevno. Dispečeri zamenjuju jedni druge, menjajući smene svakih 12 sati.

Iz pregledane dokumentacije došli smo do zaključka da je odziv pozivnog centra urađen efikasno. Takođe, na osnovu sprovedene ankete, ispitanici tvrde da je reakcija policije na telefonski poziv bila trenutna.

Prihvatanje poziva i prenošenje informacija i sve aktivnosti koje se sprovode u okviru ovog centra pružaju mogućnost da se sa obradom slučajeva nasilja u porodici počne na vreme.

3.2. Intervencija policijske patrola

Policijska patrola je dužna da hitno interveniše kako bi osigurala zaštitu žrtava nasilja u porodici, kao i da zaustavi navodnog počinioca u cilju sprečavanja daljeg nasilja. Vreme intervencije obuhvata period od odlaska policijske ekipe, dolaska na lice mesta, procene situacije, obezbeđivanja dokaza, obaveštavanja uviđajne ili lekarske ekipe i dostavljanja oštećenog u policijsku stanicu.²²

²⁰ Priručnik osnovnih podataka, kao i strategija za nasilje u porodici

²¹ Priručnik za obuku policijskih stanica „Obuke za nazilje u porodici za policijske službenike policijskih stanica“

²² Standardni postupak za zaštitu od nasilja u porodici odobren 2013. godine od strane Kancelarije Vlade Republike Kosovo, tačka 3.1.1.

Prema dokumentima analiziranim tokom revizije, intervencije policijske patrole sprovode se u optimalnom vremenu.

U odnosu na žrtvu u policijskim stanicama u Prištini i Peći, potvrđeno je da se policijska intervencija dešava 15 - 30 minuta po prijavi incidenta, dok je ceo postupak obrade do upućivanja slučaja drugim institucijama izvršeno u roku od pet (5) sati.

Vredi napomenuti da smo potvrdili da postupci obrade u policijskim stanicama, zbog komplikacije slučaja, mogu da traju oko 12 sati. (Prilog 2, Tabela 1).²³ (Shtojca 2, Tabela 1).

U međuvremenu, policijska patrola obezbeđuje da žrtva dobije neophodne zdravstvene usluge i šalje se u policijsku stanicu na davanje izjave.

Prema sprovedenoj anketi, intervencija policijske patrole se obično vrši na vreme, ispitanici nisu imali primedbe na intervencije policijske patrole.

Pravovremeno i efikasno reagovanje policije omogućava preduzimanje hitnih mera, zaustavljanje nasilja, obezbeđivanje žrtve i dokaza.

23 Prilog br.1 Analiza efikasnosti reagovanja policije, PS, Priština, Peć

3.3. Uzimanje prvih izjava učesnika sukoba

U ovom poglavlju su uključeni nalazi koji se odnose na fazu zaštite žrtava u vezi sa angažovanjem policijskih istražitelja, nadzorom naloga za zaštitu, početnom procenom rizika i registracijom slučajeva u policijskim stanicama.

- *Angažovanje istražitelja u drugim slučajevima van prirode nasilja u porodici*

Istragu slučajeva nasilja u porodici sprovode policijski istražitelji. ²⁴ Primarni istražitelji nasilja u porodici moraju se baviti isključivo slučajevima nasilja u porodici i ne mogu biti raspoređeni na druge slučajeve.²⁵

U Prištini, istražitelji slučajeva nasilja u porodici rade u tri policijske stanice, kao i u regionalnoj istražnoj jedinici. U tri policijske stanice i područnoj istražnoj jedinici tokom 2020. godine angažovano je devet (9) istražitelja, u 2021. godini deset (10), dok je u 2022. godini angažovano petnaest (15) istražitelja.

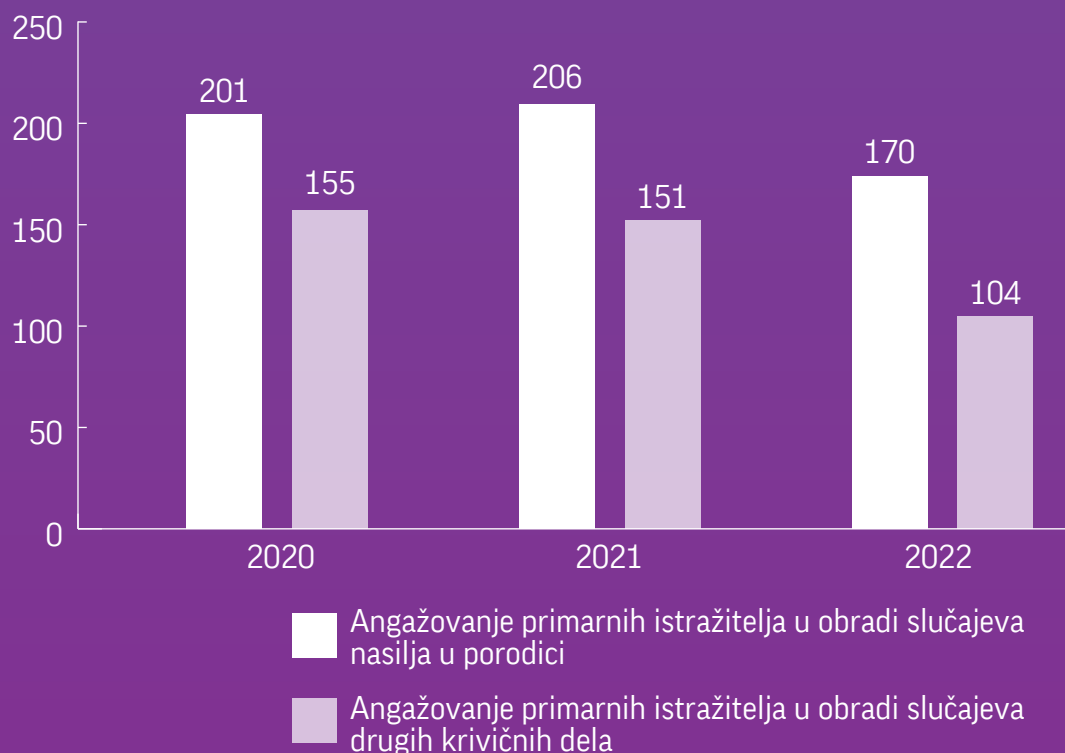
U rješavanju slučajeva nasilja u porodici, glavna odgovornost je na primarnim istražiteljima u policijskim stanicama koji bi trebalo da se bave isključivo obradom slučajeva nasilja u porodici. Međutim, primarni istražitelji, pored slučajeva nasilja u porodici, rade i na značajnom broju slučajeva van prirode nasilja u porodici. U nastavku smo prikazali broj slučajeva nasilja u porodici koje su vodili primarni istražitelji, kao i drugih krivičnih dela.

²⁴ Standardne operativne procedure, Kosovska policija 2011, strana 6 tačka 6

²⁵ Standardne operativne procedure, Za prevenciju i tretiranje nasilja u porodici, Policija Kosova, 2022 str.7 tačka 5, npr. - U stanicama kategorije A moraju biti raspoređena 4 istražna policijska službenika, u stanicama kategorije B 3 istražna policijska službenika, dok u stanicama kategorije C moraju biti raspoređena dva policijska službenika. Jedan od njih mora biti izabran za glavnog istražitelja za nasilje u porodici.

Grafikon 2. Obrada slučajeva nasilja u porodici kao i drugih krivičnih dela od strane primarnih istražitelja

**Angažovanje primarnih istražitelja u obradi slučajeva nasilja u porodici i drugih krivičnih djela, 2020-2022
PS Priština**

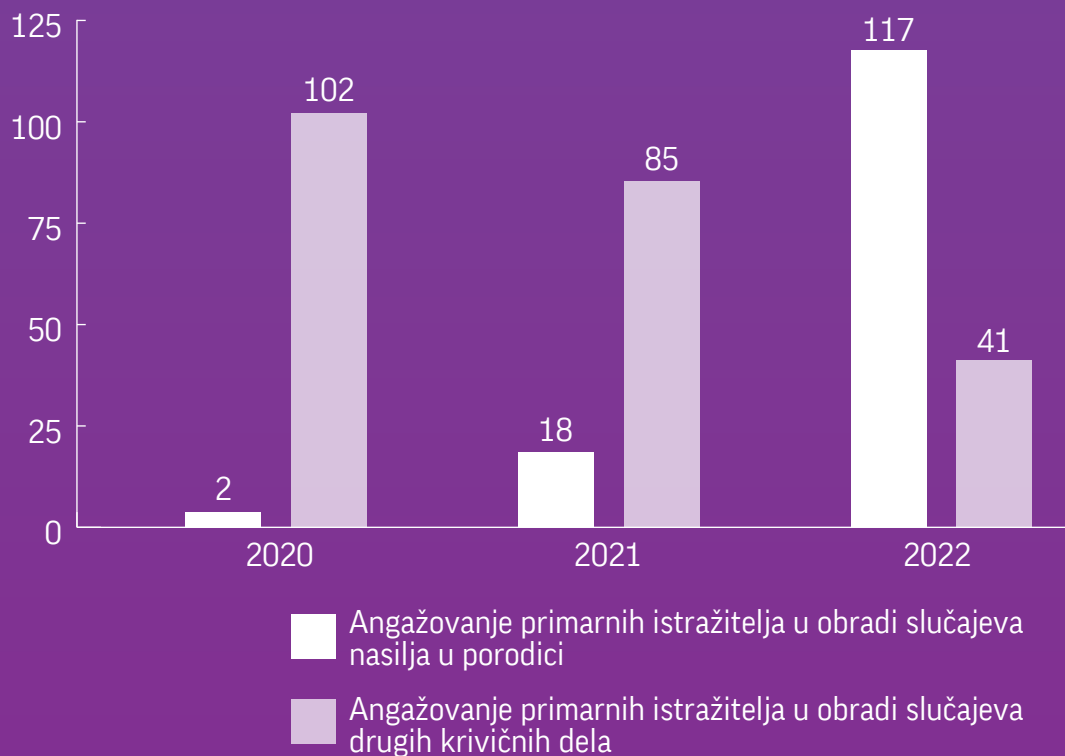
Kao što se vidi na grafikonu, značajan deo rada policijskih istražitelja u Prištini vezan je za slučajeve koji nisu nasilje u porodici. To može uticati na to da je njihov rad u vezi sa slučajevima nasilja u porodici ograničen, tako da žrtve ne mogu dobiti sve potrebne usluge i ne budu tretirane profesionalno i u skladu sa osetljivošću slučaja.

U Peći, istražitelji slučajeva nasilja u porodici rade u policijskoj stanici kao i u regionalnoj istražnoj jedinici. U periodu 2020-2022. godine u policijskoj stanici i područnoj istražnoj jedinici angažovano je 5 istražitelja nasilja u porodici.

Angažovanje primarnih istražitelja u obrade drugih krivičnih predmeta se takođe dešava u PS Peć. U nastavku smo prikazali broj slučajeva nasilja u porodici koje su vodili primarni istražitelji kao i drugih krivičnih dela koja su oni vodili.

Grafikon 3. Obrada slučajeva nasilja u porodici kao i drugih krivičnih dela od strane primarnih istražitelja

Angažovanje primarnih istražitelja u obradi slučajeva nasilja u porodici i drugih krivičnih djela, 2020-2022
PS Peč

Ovde se može videti da je situacija sa istražiocima nasilja u porodici u policijskoj stanici u Peći još više pogoršana tokom 2020. i 2021. godine zbog velikog obima posla sa obradom slučajeva izvan nasilja u porodici. Ovo može dovesti do toga da policijski istražitelji budu preopterećeni obradom drugih slučajeva, što uzrokuje da se žrtve ne tretiraju na adekvatan način. (Prilog 2, Tabela 2).

Što se tiče postupanja istražitelja, 4 od 40 ispitanih žena je izrazilo zabrinutost jer policijski istražitelj nije bio nepristrasan prilikom davanja izjave i jer je u jednom slučaju žrtva bila prinuđena da da izjavu u prisustvu deteta.

Angažovanje primarnih istražitelja u istrazi drugih slučajeva koji nisu prirode nasilja u porodici, se desilo u nedostatku dovoljnog broja istražitelja, kao i zbog korišćenja kapaciteta koji su im na raspolaganju. Međutim, angažovanje primarnih istražitelja nasilja u porodici u istrazi drugih slučajeva može uticati da obradu slučajeva nasilja u porodici preuzmu drugi istražitelji koji nisu obučeni za ovu svrhu, nemaju stručnost, sposobnost i kompetentnost za rešavanje ozbiljnih slučajeva. Istovremeno, to je dovelo do toga da istražitelji nisu u mogućnosti da registruju sve slučajeve u sistemu, a žrtvi se ne mogu na vreme ponuditi adekvatne usluge i tretman.

• *Sprovođenje zaštitnih naloga bez standardnih procedura*

Prema standardnim operativnim procedurama delovanja, Policija je nadležna da monitoriše sprovođenje zaštitnih naloga koje izdaje Sud, kao i za hitne naloge za zaštitu koje izdaje Policija u slučajevima kada se nasilje desilo tokom vikenda i izvan redovnog radnog vremena sudova.²⁶

Primetili smo da Policija nema nikakve interne propise niti procedure za nadzor zaštitnih naloga. Međutim, u periodu 2020-2022, ovaj monitoring je rađen na zahtev žrtve.

Generalna uprava policije je identifikovala ovaj problem i početkom 2023. godine dopunila svoje politike sa izradom standarda delovanja za izvršenje zaštitnih naloga. Ovim postupkom su definisane dužnosti i odgovornosti istražitelja nasilja u porodici i drugih policijskih službenika.²⁷ Takođe, ovim postupkom se regulišu oblici interakcije sa drugim stranama u obaveštavanju i reagovanju.

Nedostatak jasnih pravila i procedura za nadzor naloga za zaštitu može doprineti da žrtva ne dobije adekvatnu zaštitu na vreme. Nedostatak smernica o tome koliko često žrtve treba posećivati ili proveravati znači da njihova bezbednost može biti ugrožena. Isto tako, nadzor naloga za zaštitu na zahtev žrtve implicira nedostatak sistematskog praćenja. Ovo može uzrokovati kašnjenje u reagovanju na kršenje zaštitnih naloga, dovodeći žrtve u opasnost.

• *Početna procena rizika se vrši u policijskim stanicama*

Procena rizika je proces kroz koji se procenjuje nivo rizika koji pretili žrtvi. Nakon dobijanja prvih informacija, Policija procenjuje rizik za žrtvu nasilja u porodici.²⁸

Prilikom uzimanja izjave od žrtve, istražitelji policijskih stanica vrše procenu rizika. Procena rizika za registrovane slučajeve vrši se u tri kategorije: nizak, srednji i visok.

U policijskim stanicama u Prištini, opšta procena rizika je izvršena u oko 75% slučajeva, dok je u policijskoj stanici Peć ova procena izvršena u preko 87% slučajeva.

Tokom perioda 2020-2022, Prištinska policija je procenila oko 21-31% slučajeva kao slučajeve niskog rizika, oko 66-75% kao srednjeg rizika i 0-2,8% kao visokog rizika. U međuvremenu, Pećka policija je za isti period procenila oko 10-87% slučajeva kao slučajeve niskog rizika, 13-66% kao srednjeg rizika i 0-21% kao visokog rizika.

²⁶ Standardne procedure delovanja za zaštitu od nasilja u Kosovu, str. 37

²⁷ Standardne procedure delovanja za sprovođenje zaštitnih naloga, Januar 2023

²⁸ Standardne procedure delovanja za zaštitu od nasilja u Kosovu, str. 37

Tabela 1. Procena stepena opasnosti

Policijske Stanice	Procena stepena opasnosti											
	2020				2021				2022			
	Ukupno slučajeve	nizak	srednji	visok	Ukupno slučajeve	nizak	srednji	visok	Ukupno slučajeve	nizak	srednji	visok
Prishtinë	330	68	247	0	404	93	301	6	458	143	302	13
Pejë	166	145	21	0	184	113	63	1	220	22	144	46

Ova procena rizika koju je sproveda Policija daje pregled stepena fizičkog nasilja, rizika situacije, potencijala za nasilje i obezbeđenja dokaza. Međutim, ovu procenu treba dalje revidirati, jer policijske stanice nemaju stručnost ni kapacitete da procene stvarni rizik. Ovo takođe pokazuje i činjenica da se tokom 2020. godine nije procenio nijedan slučaj sa visokim rizikom ili čak sa niskim procentom tokom 2021-2022. Međutim, ova procena ima za cilj da pruži osnovne informacije za druge odgovorne institucije u vezi sa incidentom i njegovim posledicama.

- *Slabosti tokom registracije slučajeva od strane policijskih stanica*

Pregled opšte situacije nasilja u porodici treba da se uradi kroz pripremu izveštaja i sagledavanje informacija od svih nadležnih institucija.²⁹

Proces registracije počinje u policijskim stanicama gde početnu registraciju vrši policijski istražitelj prilikom prijema predmeta i sastavlja brzi izveštaj (pojedinačni obrazac) koji se šalje Regionalnoj upravi. Regionalna uprava priprema statističke izveštaje koji moraju da budu u skladu sa zbirnim izveštajima pripremljenim na nivou stanice. Međutim, primetili smo da tokom ovog procesa registracije, broj prijavljenih slučajeva od strane policijskih stanica nije u skladu sa brojem slučajeva obuhvaćenih izveštajem Regionalnih Uprava.³⁰

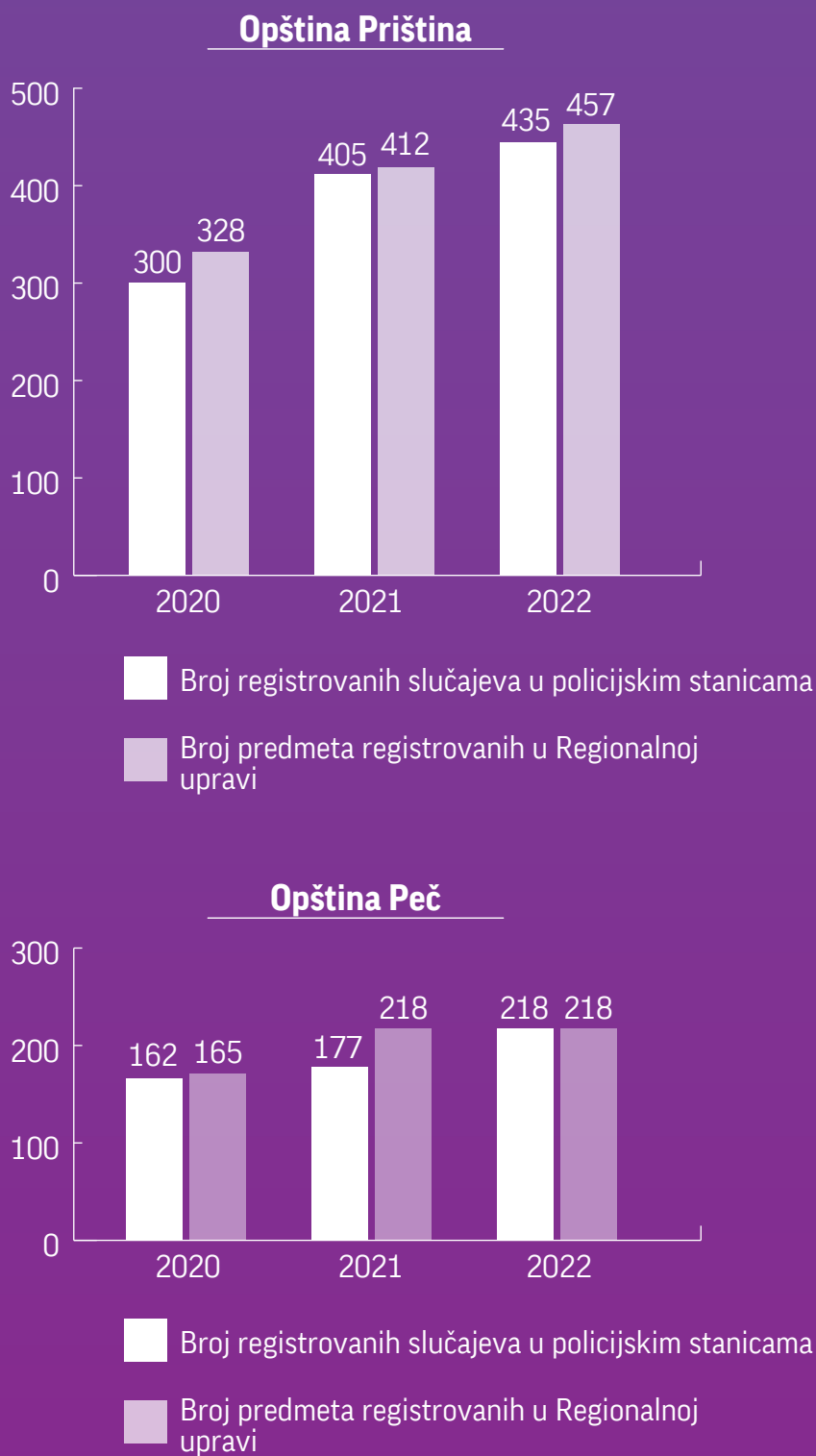
U Policijskim stanicama Priština ova razlika i neslaganje za 2020. godinu dostiže 28 slučajeva, 2021. godine razlika je 7 slučajeva, a 2022. godine neslaganje je 22 slučaja. U policijskoj stanici Peć razlika za 2020. godinu se razlikuje za 3 slučaja, u 2021. godini za 41 slučaj, dok su u 2022. godini podaci između izveštaja bili tačni.

²⁹ Strategija zaštite od nasilja u porodici 2022-26 Strateški cilj III, Jačanje institucija za postupanje sa žrtvama, str. 45, Indikator SGD 16.3.1

³⁰ Izveštaji o upisima u internu bazu podataka

Uporedni pregled podataka između informacija Policijskih stanica i Područne uprave dat je na sledećem grafikonu:

Grafikon 4. Registracija slučajeva u policijskim stanicama

Burimi: Raportet e hetuesve në SP dhe raportet statistikore të drejtorive rajonale Izvor: Izveštaji istražitelja PS i statistički izveštaji regionalnih direkcija

Jedan od razloga za neusklađenost podataka u registraciji, prema zvaničnicima PS Prištine, može biti iz administrativnih razloga, ili iz razloga dupliranja prekršaja za iste slučajeve. Kao posledica ovoga, registrovani slučajevi se mogu pojaviti kao duplirani u statističkim izveštajima.³¹ Međutim, prema odgovornim zvaničnicima SP Peć, mali broj istražitelja srazmerno broju slučajeva uticao je da se proces nastavi sa nepravilnostima u registraciji.

Nedoslednosti u evidentiranju podataka mogu ugroziti procese donošenja odluka ometajući efektivnu alokaciju resursa i nedostatak prioriteta u slučajevima. Nepotpune informacije o svim registrovanim predmetima takođe utiču na netačan prikaz opšteg stanja u bazi podataka Ministarstva pravde.

- *Policija ne uspeva da braniocima žrtava prenese informacije za svaki prijavljen slučaj*

*Nadležne institucije moraju da međusobno komuniciraju, sarađuju i razmjenjuju informacije na sveobuhvatan/potpun način. Kategorije obrade slučajeva nasilja u porodici u praksi nisu potpuno odvojene, već su međusobno zavisne i predstavljene su kontinuirano tokom celog procesa.*³²

Prema rečima policijskih službenika³³, informacije o svakom prijavljenom slučaju nasilja u porodici se prosleđuju KZPŽ-u, međutim, prema dostavljenim statističkim podacima, primetili smo da branioci žrtava nisu obavešteni o svim prijavljenim slučajevima nasilja u porodici.³⁴

Od ukupnog broja slučajeva nasilja u porodici u Policijskim stanicama u Prištini tokom 2020. godine, branioci žrtava su obavešteni u 58% slučajeva, a tokom 2021. godine u 69% slučajeva.

U Policijskoj stanici Peć, branioci žrtava su obavešteni u 100% slučajeva tokom 2020. godine, te u 60% slučajeva tokom 2021. godine. Međutim, Policijske stanice Priština i Peć za 2022. godinu nemaju dokaze o procentu slučajeva za koje su obavešteni branioci žrtava.

U donjoj tabeli prikazali smo broj slučajeva nasilja u porodici u odnosu na broj slučajeva u kojima su obavešteni branioci žrtava.

31 Intervju sa zvaničnicima prištinske policijske stanice

32 SOP 2013, Faze standardnih operativnih procedura tokom reagovanja na slučajeve nasilja u porodici

33 Intervju održan sa nadzornikom Jedinice za nasilje u porodici u Peći, kao i sa nadzornikom Jedinice za nasilje u porodici u Prištini

34 Godišnji statistički izveštaji za period 2020-2022, Policija Prištine i Peći na lokalnom nivou

Tabela 2. Broj prijavljenih slučajeva/prosleđivanje informacija KZPŽ-u iz policijskih stanica u Prištini i Peći

		Policijske stanice Priština	Policijska stanica Peć
2020	Br. Prijavljenih slučajeva	328	165
	Br. obavesti ZŽ	191	165
2021	Br. Prijavljenih slučajeva	412	181
	Br. obavesti ZŽ	275	108
2022	Br. Prijavljenih slučajeva	457	218
	Br. obavesti ZŽ	N/A	N/A

Izvor: Godišnji statistički izveštaji, Policija Prištine i Peći – lokalni nivo

To znači da ima slučajeva kada KZPŽ u Prištini nema nikakve informacije o slučaju. Opravdanje policijskih službenika o nedostatku informacija bilo je da su to uradili telefonom, što nije moglo biti potvrđeno.

Dok u KZPŽ u Peći, iako su postojali opšti dokazi za slučaj, kontaktiranje sa žrtvom je bilo nemoguće jer dokumentacija nije sadržala potpune podatke za kontaktiranje žrtve.³⁵

Iz sprovedene ankete, 10 osoba je bilo nezadovoljno reagovanjem branilaca žrtava, njihove primedbe se odnose na: kašnjenje u kontaktu, a često i prvi kontakt sa braniocem žrtava se desio tek nakon odlaska na ročišta.

Nedostatak komunikacije i nepotpune informacije utiče na to da KZPŽ nisu informisane o svim slučajevima nasilja, što stvara poteškoće u pružanju podrške žrtvama i kontaktiranju sa njima.

35 Intervju održan sa šefom Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama Peć

- *Ne imenovanje socijalnih radnika koji treba da se bave samo slučajevima nasilja u porodici*

Centri za socijalni rad (CSR) se bave slučajevima nasilja u porodici kada je žrtvi potrebna socijalna i porodična podrška, kao i u slučajevima kada su deca mlađa od 18 godina bila prisutna nasilju u porodici bilo kao žrtve ili kao svedoci.³⁶

CSR u obe opštine rešavaju slučajeve nasilja u optimalnom vremenskom okviru u smislu pružanja socijalnih usluga, dok se psihološke sesije nude nakon 48 sati od smeštaja žrtve u prihvatilište. Kompletan pregled aktivnosti, vrsta usluga koje se pružaju i dužine trajanja postupka od strane CSR-a dat je u Dodatku 2 (Tabela 4).

Uočeno je da u CSR Priština ne postoji podela dužnosti između socijalnih radnika koji bi trebalo da se bave samo obradom slučajeva nasilja u porodici. Svi radnici se bave i drugim slučajevima, uključujući i slučajeve kao što so: kontakt između roditelja i dece, razvodi, maloletnička delinkvencija, poverenje dece, pravo na usvajanje, savetovanje o braku i zlostavljanje dece. Pored slučajeva različite prirode, slučajevima nasilja u porodici bavi se 15 službenika/voditelja slučajeva, koji su redovno osoblje CSR-a, kao i 9 drugih službenika angažovanih po ugovorima za posebne usluge.

U KPS-Peć je do kraja 2020. godine samo jedan socijalni radnik bio angažovan na rešavanju slučajeva nasilja u porodici, koji se bavio samo slučajevima nasilja u porodici. U međuvremenu, tokom godina 2021-2022, obradu slučajeva nasilja u porodici obavljaju 4 službenika/voditelja slučajeva i podela slučajeva se vrši po redosledu.

Broj slučajeva nasilja koji su zatražili pomoć i koji su tretirani od strane CSR u Prištini i Peći prikazan je u tabeli ispod.

Tabela 3. Broj slučajeva nasilja koje su obradili CSR³⁷

Centar za socijalni rad		
Godina	Priština	Peć
2020	147	31
2021	203	36
2022	330	66

Izvor: Godišnji izveštaji 2020-2022

Iz tabele se može videti da je u poslednje dve godine povećan broj slučajeva nasilja koje obrađuju CSR. U CSR-u Priština, broj slučajeva nasilja je povećan za 62%, dok je u CSR-u Peć povećan za 55%. Ovaj nivo kontinuiranog rasta slučajeva zahteva bolju podelu dužnosti među socijalnim radnicima.

³⁶ Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, Agencija za Polnu Ravnopravnost (APR) 2013

³⁷ Podaci dobijeni iz godišnjih izveštaja CSR Priština, Peć

Kako navode nadležni organi, nedostatak određenja socijalnih radnika koji će se baviti samo slučajevima nasilja u porodici se desio zbog velikog obima posla u CSR. Međutim, radnici angažovani u CSR-u su sertifikovani kao socijalni radnici i nisu profilisani samo za određene oblasti. Takođe, obuke koje se održavaju za zaposlene rade se za sve, bez obzira na njihove obaveze.³⁸

Iz sprovedene ankete 12 osoba je izjavilo da je nezadovoljno socijalnim uslugama. Njihovo nezadovoljstvo se odnosi na: kontakt sa socijalnim radnikom, nedostatak nepristrasnosti, promenu voditelja slučaja.

Nedostatak imenovanja socijalnih radnika samo za obradu slučajeva nasilja u porodici može uticati na usluge koje oni pružaju. Socijalni radnici koji nisu obučeni za ovu svrhu, nemaju stručnost, veštine i kompetencije za rešavanje slučajeva nasilja u porodici.

S obzirom da je nasilje u porodici osetljiva pojava i socijalni radnici moraju biti kompetentni i pripremljeni za njihov specifičan tretman.

3.4. Reagovanja nakon hitnih slučajeva

U ovom poglavlju su uključeni nalazi koji se odnose na nedostatak podrške prihvatilišta, neuključivanje branioca žrtve tokom celog procesa obrade, kao i razmatranje predmeta od strane tužilaštva.

- *Nedostatak institucionalne podrške za žrtve smeštene u prihvatilišta*

*Prihvatilišta su dužna da obezbede osnovne uslove, fizičko i psihičko zdravstveno lečenje i obezbede usluge bezbednosti.*³⁹

U kolikoj meri prihvatilišta dostižu da realizuju usluge predviđene zakonom i one koje su predstavljene okolnostima i potrebama tražilaca pomoći, dali smo pregled situacije za dva skloništa koja rade u Prištini i Peći. Iako se ova dva skloništa nalaze na lokalnom nivou, postoje i slučajevi koji potiču iz drugih opština, tako da podaci navedeni u nastavku pripadaju regionalnom nivou.

U periodu 2020-2022, u prihvatilištu u Prištini bilo je smešteno 121-174 lica. Vredi napomenuti da je u ovom periodu kroz ovo prihvatilište prošlo 195 maloletnika.

U periodu 2020-2022 godine u prihvatilištu u Peći bilo je smešteno 96-120 lica. Kroz ovo prihvatilište prošao je 131 maloletnik.

Svi ispitanici su zadovoljni tretmanom rukovodstva i osoblja prihvatilišta.

³⁸ Obavljeni intervjui sa zvaničnicima CSR Priština, Peć

³⁹ Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013

Saradnja sa drugim nadležnim institucijama na regionalnom nivou ima svoje poteškoće. Ima slučajeve da se policija, iz nepoznatih razloga, ne odaziva na pozive prihvatišta da izvrši pratnju žrtava na sudska saslušanja ili na mesta na koja se moraju pojaviti dok se tamo nalaze. CSR ne dodeljuju rukovodioce slučaja na vreme i izrada konkretnih planova se ne razmatra u saradnji sa žrtvom i prihvatištem.

- *Slabo uključivanje branilaca žrtava tokom celog procesa obrade*

Branioци žrtava treba da kontaktiraju žrtvu i informišu je o njenim pravima, pomognu u dobijanju pravnih usluga, daju savete o pokretanju postupka za zaštitne naloge. Branioци žrtava dužni su da pružaju neprekidnu podršku žrtvi tokom celog sudskog procesa⁴⁰.

Iako branioци žrtava najčešće zastupaju i štite prava žrtve, prema podacima ne uspevaju da stupe u kontakt sa žrtvom u kratkom roku. Uočeno je da se zastupanje žrtava u većini slučajeva vrši nakon dobijanja poziva od suda i da se samo u retkim slučajevima kontakt sa žrtvama ostvaruje u roku od 2-15 dana⁴¹. Kontakt sa žrtvom nakon predstavljanja slučaja policiji obično se ostvaruje kada žrtva zatraži pomoć branioца žrtve.⁴²

U tom pogledu, za razliku od regiona Prištine, u regionu Peći naišli smo na efikasniji pristup kontaktu sa žrtvom pre sudskih saslušanja i veći interes da se potvrdi izjava žrtve. Više detalja možete pogledati u priloženoj analizi⁴³ (Prilog 2, tabela 3).

Zahtev za izdavanje naloga za zaštitu priprema branilac žrtve u saradnji sa žrtvom, a zatim se ovim zahtevom inicira sudsko odobrenje naloga za zaštitu.

40 Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013

41 Zastupanje predmeta na sudskim ročištima

42 Intervjuisanje zvaničnika u KZPŽ u Prištini i Peći

43 Prisustvo službenika odbrane u procesu obrade predmeta, prilog 2 tabela 3

U nastavku je prikazan broj zahteva za izdavanje naloga za zaštitu koje su pripremili branioci žrtava.

Tabela 4. Poređenje broja predmeta koje vodi KZPŽ, sa brojem zahteva za izdavanje naloga za zaštitu

KZPŽ - Priština				
Godina	Ukupno slučajeva	Zahtev za ZN ⁴⁴	Zahtev za NHZ ⁴⁵	Zahtev za PNHZ ⁴⁶
2020	313	161	21	/
2021	383	114	30	2
2022	854	391	52	25
KZPŽ - Peć				
Godina	Ukupno slučajeva	Zahtev za ZN	Zahtev za NHZ	Zahtev za PNHZ
2020	219	163		/
2021	261	116	1	/
2022	278	131	1	3

Izvor: Godišnji izveštaji KZPŽ-a

Iz tabele se može primetiti da nisu svi predmeti kojima su se bavili branioci žrtava tražili nalog za zaštitu. To pokazuje da se pokretanje naloga za zaštitu vrši samo u 50% slučajeva. S obzirom na to da branilac žrtava nije prisutan na početku procesa obrade, može se desiti da se u čestim slučajevima ne pokrene zaštitni nalog zbog nepostojanja neposrednog kontakta nakon incidenta sa žrtvom.

Razlog zašto branioci žrtava nisu bili u kontinuitetu uključeni od početka prijavljivanja slučaja nastao je zato što branioci žrtava postupaju po pravilniku kojeg izdaje glavni tužioc. Ovaj pravilnik ih ne obavezuje da prisustvuju prvim policijskim razgovorima, a ova pravna rupa oslobađa branioce žrtava odgovornosti da kontaktiraju žrtvu što je pre moguće nakon prijave slučaja. Vredi napomenuti da je, prema zvaničnicima, višenedeljni nedostatak branilaca žrtava takođe posledica malog broja branilaca žrtava u odnosu na sve veći broj slučajeva⁴⁷.

I pored toga što je rok za kontaktiranje žrtve definisan u procedurama KZPŽ-a, gde se navodi da se žrtva mora kontaktirati najkasnije drugi dan od identifikovanja, ovaj postupak u praksi nije sproveden.⁴⁸

Odgovori dobijeni anketom pokazuju da je devet osoba izjavilo da nije zadovoljno načinom ispitivanja od strane branilaca žrtava. Dok je u jednom od slučajeva navedeno da nije bio obavešten o pravu na naknadu štete dok nije angažovao privatnog advokata.

44 Zaštitni nalog - nalog izdat odlukom suda, 15 dana nakon podnošenja zahteva, kojim se predviđaju zaštitne mere za žrtvu.

45 Nalog za hitnu zaštitu - nalog izdat privremeno odlukom suda, 24 sata od prijema zahteva

46 Nalog za privremenu hitnu zaštitu, kojeg izdaje Policije, van radnog vremena sudova

47 Intervju obavljen sa KZPŽ

48 Standardne operativne procedure za KZPŽ, član 5, Prvi kontakt, godina sastavljanja 2013

Ova situacija utiče na gubitak poverenja između branioca žrtve i oštećenog, zbog čega se žrtva oseća nezaštićenom. Posebno može uticati na to da slučajevi teških povreda i recidiva ostanu bez potrebnih uputstava i saveta koji bi obezbedili ostvarivanje uslova za njihova osnovna prava i zaštitu od opasnosti koja može da im preti.

- *Razmatranje i praćenje predmeta od strane Osnovnog tužilaštva*

Tužilac, nakon obaveštenja o slučaju nasilja u porodici, mora hitno i prioritetno postupiti, uvek vodeći računa o specifičnostima datog slučaja.⁴⁹

Procena toka procesa u obradi slučajeva nasilja u porodici od strane Tužilaštva izvršena je samo na osnovu statističkih podataka. Iz Osnovnog tužilaštva u Prištini su nam dostavljeni ovi statistički podaci o broju prihvaćenih i razmotrenih predmeta.

Na osnovu statističkih podataka, Osnovno tužilaštvo u Prištini je u 2020. godini uspelo da razmotri oko 94% zaprimljenih predmeta, 2021. godine razmotrilo je oko 81% predmeta, dok je 2022. godine pregled predmeta dostigao i do 96% njih.

Odgovori dobijeni anketom pokazuju da je sedam od četrdesetak ispitanika izjavilo da je došlo do kašnjenja u kontaktu sa njima iz Tužilaštva. Jedan od njih je naglasio da tužilac nije zadržao nepristrasnost prilikom davanja iskaza i svedočenja, kao ni u slučaju kada je izvršiocu nasilja određeno zadržavanje od 48 sati, a žrtva uopšte nije obaveštena.

49 Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013, str.46

U sledećoj tabeli, prikazali smo broj predmeta koje je prihvatilo i razmotrilo Osnovno tužilaštvo u Prištini.

Tabela 5. Broj prihvaćenih i razmotrenih predmeta

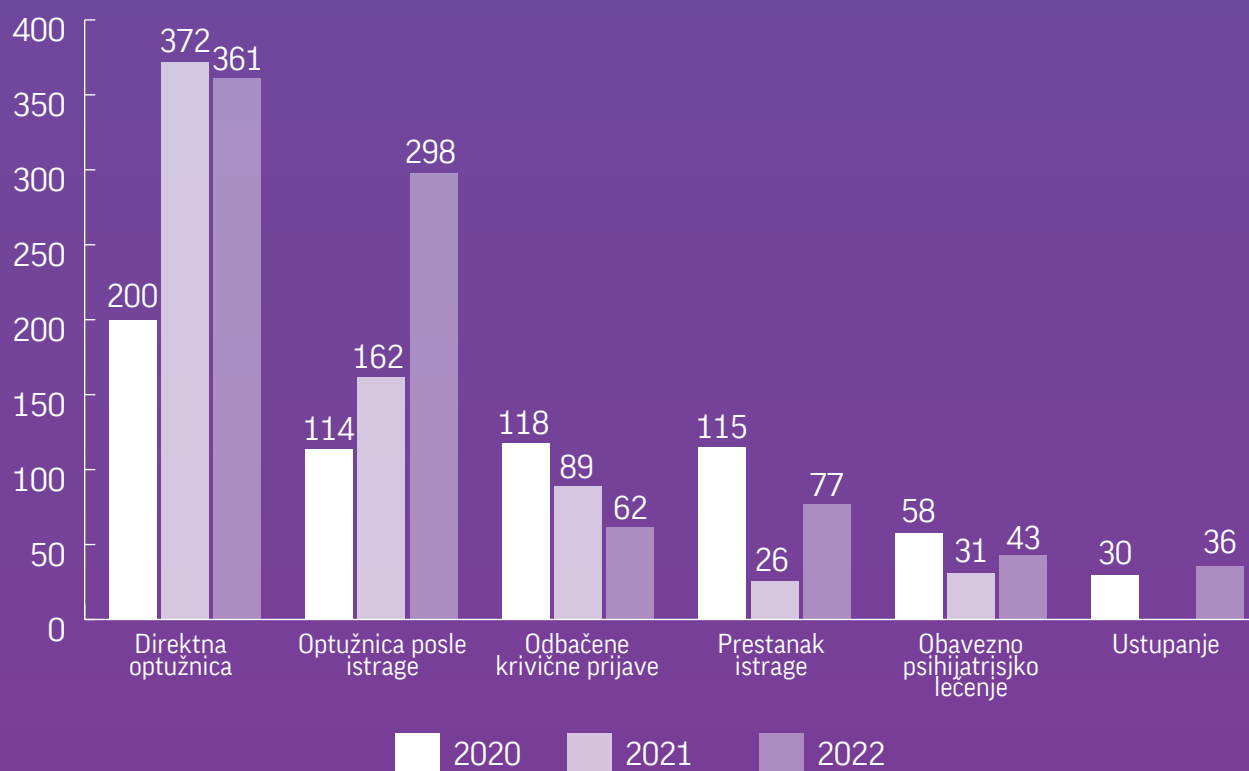
	Ukupno zaprimljenih predmeta	Ukupno razmotrenih predmeta
2020	673	635
2021	837	680
2022	916	877

Izvor: Statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Prištini

Tužilaštvo, nakon prikupljanja dokaza i rasvetljavanja okolnosti, preduzima radnje putem pokretanja različitih radnji u zavisnosti od stepena pričinjenog nasilja i krivičnog dela, koje su prikazane u sledećoj tabeli.

Grafikon 5. Akti koje je izdalo Osnovno tužilaštvo u Prištini

Radnje preduzete od strane tužilaštva, 2020-2022

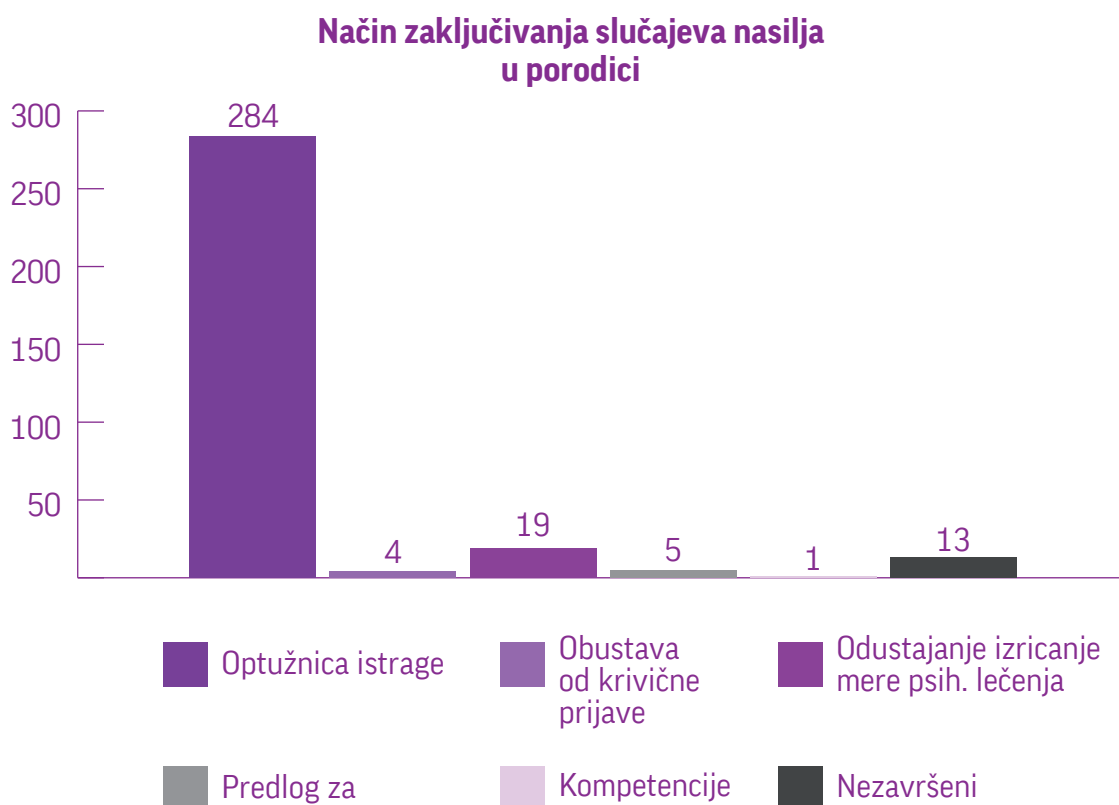
Izvor: statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Prištini

Na osnovu grafikona uočljivo je da je Osnovno tužilaštvo u Prištini, u periodu 2020-2022, za slučajeve nasilja u porodici, u više slučajeva podiglo direktnu optužnicu, nakon čega je usledila optužnica nakon istrage. Dok je broj radnji za obavezno psihijatrijsko lečenje i ustupanje manji.

Dok je, što se tiče Osnovnog tužilaštva u Peći, prema statističkim podacima, tokom 2020. godine zaprimljeno je 269 slučajeva nasilja u porodici, podignute su 243 optužnica i podneto 12 predloga za obavezno psihijatrijsko lečenje, podneto je 18 krivičnih prijava za slučajeve nasilja u porodici, dok je nezavršenih predmeta 12, koji su prebačeni u 2021. godinu.⁵⁰

U 2021. godini za slučajeve nasilja u porodici zaprimljeno je 314 krivičnih prijava, gde je ukupno za tu godinu, uključujući 12 prenesenih iz prethodne godine, bilo 326 slučajeva. Od ovih predmeta, 313 je završeno, a 13 predmeta je prebačeno za 2022. godinu. Među završenim predmetima podignute su 284 optužnica, u 4 predmeta istraga je obustavljena, u 19 predmeta odustalo se od podnete krivične prijave, u pojedinim slučajevima je dat predlog za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja i 1 slučaj je upućen nadležnom organu.⁵¹

Grafikon 6. Način zaključivanja slučajeva nasilja u porodici za 2021. godinu.

Izvor: statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Peći

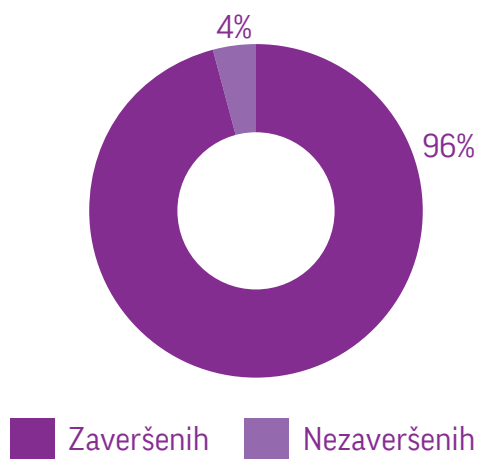
50 Statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Peći

51 Statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Peći

Procentat slučajeva nasilja u porodici u 2021. godini dostigao je 96%.

Grafikon 7. Procentat završenih slučajeva za 2021. godinu

**Procentat završenih slučajeva nasilja
u porodici**

Izvor: statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Peći

Za slučajeve nasilja u porodici u 2022. godini, tužilaštvu u Peći je ustupljeno 13 predmeta iz prethodnih godina, zaprimljeno je 257 slučajeva krivičnog dela nasilja u porodici, podignuto je 208 optužnica, 8 predloga za obavezno psihijatrijsko lečenje i 12 odustajanja od krivičnih prijava.⁵²

⁵² Statistički izveštaji, Osnovno tužilaštvo u Peći

3.5. Donošenje odluka i dalji postupak

U ovom poglavlju uključeni su nalazi koji se odnose na: nedostatak podrške žrtvama smeštenim u prihvatilišta, nedostatak saveta branilaca žrtava, nedostatak rehabilitacionih usluga u CSR-u, kao i ne obrađivanje svih slučajeva od strane sudova.

- *Nedovoljna institucionalna podrška za lica smeštena u prihvatilištima*

Prihvatilišta pružaju kontinuiranu zdravstvenu i psihološku negu i pomažu žrtvama porodičnog nasilja da se rehabilituju i nastave sa svojim životom.⁵³

Dokazano je da se za lečenje slučajeva zaprimljenih u prihvatilište angažuju psiholozi za prisutne slučajeve dva do tri puta u toku nedelje.

Takođe, dokazano je da su rukovodioci prihvatilišta angažovani na aspektu rehabilitacije i uokvirivanja preživelih starajući sporazume sa različitim organizacijama koje nude kurseve za stručno usavršavanje različitih profila. Rezultati ankete potvrđuju da su ispitanice zadovoljnije pruženim uslugama, kako psihološkim seansama, tako i svim ostalim uslugama koje pruža prihvatilište. Vredi napomenuti da je Ministarstvo finansija, rada i transfera tokom 2022. godine obezbedilo finansijsku podršku u iznosu od 40.000 za projekat „Pružanje usluga stanovanja za zaštitu žrtava nasilja u porodici u regionu Peći“.⁵⁴

Takođe, Vlada je krajem 2022. godine odobrila dodelu finansijskih sredstava u iznosu od 500.000 evra nevladinim organizacijama koje pružaju socijalne i prihvatne usluge.⁵⁵

Međutim, jedan od nepremostivih izazova ostaje zapošljavanje i finansijska nezavisnost žrtava porodičnog nasilja. Ovo je pomenuto i u istraživanju OEBS-a za 2016-2019, gde se ističe da ove osetljive grupe u društvu nisu naišle na institucionalnu podršku u finansijskom smislu kao uslov za povratak u normalu.⁵⁶

S druge strane, zabrinutost nadzornika skloništa pokazuje da se žrtve suočavaju sa odlaganjem sudskih ročišta, faza čekanja do prvog ročišta je izuzetno teško iskustvo za žrtvu, tim više ako traje nedeljama nakon incidenta. Takođe, veliki uticaj ima i pristup pravosudnih organa zahtevima za nastavak mera zaštite, što je još važnije kada se žrtve odluču da se vrate u javni život.

Kašnjenja u sudskim raspravama mogu sprečiti žrtvu da ponovo izgradi svoje živote i preboli traumatično iskustvo. Neizvesnost i produženi period čekanja mogu uticati na njihov oporavak i traženje pravde

⁵³ Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013

⁵⁴ Ugovor projekta

⁵⁵ Odluka 19/109 od 23.11.2022

⁵⁶ Istraživanje o dobrobiti žena i devojaka, OEBS

- *Nedostatak savetovanja branioca žrtve tokom faze rehabilitacije*

Branilac žrtve mora da uputi žrtvu o daljim postupcima, naknadi štete i drugim zaštitnim merama.⁵⁷

Branioци žrtava učestvuju na sudskim raspravama i u izradi zaštitnih naloga, ali je i dalje problematično pokretanje postupka za naknadu materijalne štete. Ovo se može desiti zato što branilac žrtve nije prisutan u početnim fazama obrade,⁵⁸ kada počinju postupci.

U nedostatku informacija, žrtve mogu imati ograničena ili nedovoljna znanja u vezi sa procesom dobijanja materijalne naknade, podnošenjem zahteva za odštetu i suočavanjem sa finansijskim poteškoćama.

- *Nedostatak usluga rehabilitacije žrtava od strane centara za socijalni rad*

Centri za socijalni rad (CSR) se bave slučajevima nasilja u porodici kada je žrtvi potrebna socijalna i porodična podrška, kao i u slučajevima kada su deca mlađa od 18 godina bila prisutna nasilju u porodici bilo kao žrtve ili kao svedoci.⁵⁹

Uprkos pružanju opštih socijalnih usluga od strane CSR-a, primetili smo da u ovim centrima nedostaje angažovanje psihologa. U CSR Peć postoji samo jedan psiholog-sociolog koji je istovremeno bio angažovan kao voditelj. U CSR Priština nije bilo redovnih psihologa sve do posle novembra 2022. godine, ali su za pružanje takvih usluga angažovali spoljne psihologe po potrebi⁶⁰.

Drugi nedostatak je pružanje socijalnih usluga za počinioce za period od 2019-2022. godine. Program za tretman i rehabilitaciju počinilaca je sačinjen krajem 2022. godine, a očekuje se da će ga Ministarstvo pravde, kao sastavljач socijalnih politika, finalizirati u septembru 2023. godine.⁶¹

Psihoterapijske metode se ne primenjuju u ovim centrima, za koje je dokazano da pomažu ljudima koji žele ili treba da poprave svoje ponašanje i sposobnosti da se suoče sa životnim problemima i teškoćama.⁶²

Nedostatak angažovanja psihologa u centrima za socijalni rad može da dovede do ograničene podrške mentalnom zdravlju. Isto tako, nedostatak psihologa može da utiče na sveobuhvatne procene i odgovarajuće intervencije za žrtvu.

Bez aktivnosti podizanja svesti, počinilac možda neće u potpunosti razumeti posledice svojih radnji ili promeniti svoje ponašanje. Ovo može ometati reintegraciju u društvo i povećati slučajeve recidiva.

⁵⁷ Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013

⁵⁸ Prilog 2. Tabela 3. Učešće KZPŽ-a u procesu lečenja žrtava

⁵⁹ Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013

⁶⁰ Intervjui u CSR-Priština

⁶¹ Nastavni plan i program za prestupnike, MP

⁶² Albansko udruženje za psihoterapiju <https://albpsychotherapy.wordpress.com/per-vizitoret/psikoterapia-e-grupit/>

- *Sudovi ne obrađuju sve predmete*

Sudovi treba da razmatraju slučajeve nasilja u porodici kao prioritet. Ovim predmetima se bavi sud u civilnom ili krivičnom postupku, u zavisnosti od prirode predmeta. U parničnom postupku sudovi razmatraju zahtev za izdavanje zaštitnog naloga ili naloga za hitnu zaštitu i izriču zakonom predviđene zaštitne mere. U krivičnom postupku istražni organi su nadležni da odlučuju o predmetima krivičnog gonjenja učinioca nasilja u porodici, koji su povredili zaštitni nalog, ili lica koja su izvršila krivično delo u porodičnim odnosima.⁶³

Pregled stanja postupanja u sudovima urađen je samo na osnovu dostavljenih statističkih podataka. Statistički podaci za pregled predmeta po krivičnom i parničnom postupku su objavljeni u nastavku.

Predmeti sa krivičnim postupkom

Statistički podaci pokazuju da proces postupanja u krivičnom postupku u slučajevima nasilja u porodici traje više od godinu dana. Oko 17-37% krivičnih predmeta razmotrenih u periodu 2020-2022 su predmeti preneti iz prethodnih godina, neki od njih čak i iz 2016. godine.

Podaci o broju krivičnih predmeta koje su sudovi razmatrali u periodu 2020-2022. godine prikazani su u tabeli ispod.

Tabela 6. Broj predmeta koje su sudovi razmatrali

Razmatranje krivičnih dela				
Osnovni Sud - Priština				
Godina	Ukupno razmatranih predmeta	Razmatrani predmeti preneseni iz prethodnih godina	Razmatrani predmeti iz tekuće godine	Nerešeni predmeti iz tekuće godine
2020	127	41	74	12
2021	316	53	160	103
2022	506	172	172	162
Osnovni Sud - Peć				
2020	42	N/A	29	13
2021	107	N/A	31	76
2022	293	108	79	106

Izvor: Statistički podaci dobijeni od sudova za period 2020-2022

63 Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici, APR 2013, str.23

Iz tabele se može videti da se u osnovnim sudovima veliki broj predmeta ne rešava u okviru tekućih godina, što opterećuje sistem blagovremenog postupanja. To dovodi do toga da se predmeti prenose iz godine u godinu, nerešeni predmeti koji mogu uticati na izgubljeno vreme u donošenju odluka.

Što se tiče upućivanja na rehabilitaciju i psihijatrijsko lečenje kao mera prevencije nasilja u porodici, vidi se da je takvih slučajeva mali broj. Naime, ukupno 1-10 slučajeva u periodu 2020-2022.

Tabela 7. Broj slučajeva upućenih na rehabilitaciju i psihološki tretman, u periodu 2020-2022.

Osnovni Sud - Priština		
	Obavezno psihijatrijsko lečenje	Rehabilitacijsko lečenje od alkoholizma i narkotika
2020	1	2
2021	10	/
2022	6	1
Osnovni Sud - Peć		
2020	/	/
2021	/	/
2022	2	/

2022 Izvor: Statistički podaci dobijeni od sudova za period 2020-2022

Slučajevi u parničnom procesu

Što se tiče prihvaćenii civilnim predmeta, kao i ko su podnosioci zahteva za njihovo ispitivanje, napominjemo da u Osnovnim sudovima u Prištini i Peći zahteve za izdavanje zaštitnih naloga ne podnose uvek branioci žrtava, kako to zahteva postupak. Postoje slučajevi kada zahteve za izdavanje zaštitnih naloga podnose direktno same žrtve, kao i u malom broju, tužilaštvo i CSR. Ovi evidentirani slučajevi mogu biti rezultat neuključenosti branilaca žrtve u razmatranju i pokretanju zahteva, ali ima slučajeva kada žrtva angažuje privatnog advokata za zaštitu⁶⁴. Pogledajte tabelu ispod za više detalja.

64 Intervju sa zvaničnicima KZPŽ-a.

Tabela 8. Broj razmotrenih zahteva po sudovima, za period 2020-2022.

Razmatranje civilnih predmeta				
Godina	Ukupno razmatranih zahteva	Zahtevi podneseni od strane KZPŽ	Zahtevi podneseni od strane žrtve	Zahtevi podneseni od strane Tužilaštva / CSR
2020	145	123	20	2
2021	219	191	28	/
2022	304	274	29	1
Osnovni Sud - Peć				
2020	100	89	9	2
2021	52	45	6	1
2022	200	N/A	N/A	N/A

Izvor: Statistički podaci dobijeni od sudova za period 2020-2022

Primitili smo da zatvaranje predmeta od strane Suda može trajati godinama, čak i iz raznih razloga komplikovanih ili recidivističkih predmeta. Prema priloženim dokazima, uočeno je da ima slučajeva koji traju više od 5 godina, jer je nasilje u porodici preraslo u ekonomsko nasilje, probleme u razvodu i druge komplikacije. U ovim slučajevima sud je otvarao postupke u svakoj novoj u međuvremenu pokrenutoj tužbi i nije bilo moguće zaključiti predmet.

Odgovori dobijeni anketom pokazuju da 18 od 40 ispitanika nije zadovoljno postupanjem od strane sudova. Ova nezadovoljstva se odnose na: 7 slučajeva za kašnjenje u razmatranju, u 3 slučaja su izjavili da nedostaju nepristrasnost i objektivnost, u 2 slučaja imaju primedbe na zaštitne naloge; njihovo odobrenje ili nastavak po zahtevu, u 2 slučaja bilo je primedbi na ekonomske probleme kao što su alimentacija ili novčana naknada, a u 2 slučaja primedbe se odnose na pitanja starateljstva nad decom.

Kašnjenje u razmatranju slučajeva nasilja u porodici od strane sudova može uticati na to da žrtve ne budu u mogućnosti da dobiju odgovarajuću zaštitu od pravosudnih institucija, kao i da počinioci ne dobiju zasluženu kaznu.

3.6. Zajednička baza podataka

U ovom poglavlju, uključeni su nalazi koji se odnose na: Nacionalnu bazu podataka (NBP) kao zajednički sistem za evidentiranje podataka koji je uspostavilo Ministarstvo pravde, nedostatke u registraciji i upućivanju predmeta od strane javnih institucija, nerazvrstavanje i prioritizaciju predmeta prema njihovoj osetljivosti.

- *Funkcionisanje Nacionalne baze podataka o nasilju u porodici*

Nacionalna baza podataka je sistem za upravljanje slučajevima koji omogućava praćenje preživelih i njihovih slučajeva, upućivanje i uvid u usluge koje su pružene. NBP takođe omogućava analizu istraga, krivičnog gonjenja i rokova donošenja odluka, i beleži privremene mere (npr. zaštitni nalozi), odluke sudija o optužbama i krivičnim ili civilnim kaznama⁶⁵.

Kancelarija Nacionalnog koordinatora pri Ministarstvu pravde je u martu 2019. godine potpisala memorandum o razumevanju za utvrđivanje zajedničke baze podataka za prikupljanje podataka od svih institucija uključenih u obradu slučajeva nasilja u porodici.⁶⁶

Treba naglasiti da se Ministarstvo pravde ne bavi direktno upravljanjem slučajevima nasilja u porodici, već održava i razvija aplikaciju u zavisnosti od zahteva institucija.

NBP je alat koji je na raspolaganju nadležnim institucijama za unapređenje međusobne komunikacije, gde policija, pravosuđe, tužilaštvo, centri za socijalni rad i prihvatilišta mogu da unesu podatke o slučajevima nasilja u porodici.⁶⁷

Kosovo je jedina zemlja u regionu koja je, između 120 drugih zemalja, uspela da uradi virtuelnu platformu koja ima za cilj da omogući analizu vremenskih rokova istrage, kao i da evidentira privremene mere kao što su zaštitni nalozi i odluke sudija o civilnim ili krivičnim optužbama i kaznama⁶⁸. Pregled evidentiranja slučajeva nasilja u porodici predstavlja sistem koji pomaže u radu odgovornih aktera koji upućuju predmete jedni drugima prema određenim potrebama.⁶⁹

U nastavku je dat pregled obaveza svih institucija za registraciju podataka, što u stvari predstavlja međuzavisni sistem između njih.

65 UN Women. Kosovo to start using an integrated database for cases of domestic violence. April 2, 2019. <https://eca.unwomen.org/en/news/stories/2019/04/kosovo-to-start-using-an-integrated-database-for-cases-of-domestic-violence>

66 Memorandum o razumevanju, 2019, Funkcionalizacija integrisane baze podataka za slučajeve nasilja u porodici

67 Manual za korišćenje; nacionalna baza podataka za slučajeve nasilja u porodici

68 Na osnovu pojašnjenja iz organizacije UN Women, National Data base for cases of GBV-DV Kosovo

69 Manual za korišćenje: Nacionalna baza podataka za slučajeve nasilja u porodici

Tabela 9. Pregled evidentiranja slučajeva u NBP za nasilje u porodici

POLICIA - dužna da podatke registruje po kategorijama i uputi ih Tužilaštvu, KZPŽ, CSR i Prihvatilištu

KZPŽ - dužna da evidentira predmete za pokretanje sudskog postupka - nalog za zaštitu, naknada štete

TUŽILAŠTVO - dužno je da registruje podatke za utvrđivanje krivičnih dela

SUD - dužan je da evidentira broj primljenih i razmotrenih predmeta; sudske odluke, rešenja i druge mere

CSR - obavezna da registruje slučajeve tretirane sa socio-psihološke tačke gledišta, razvoda i dečjeg poverenja

PRIHVATILIŠTA - dužna su da registruju slučajeve primljene na staranje, uključujući podatke o deci

Kao što se vidi iz datog pregleda, ceo ovaj proces čini važan ciklus koordinacije s obzirom na saradnju šest aktera sa različitim odgovornostima, mandatima i zadacima, pa se predmeti ne registruju na isti način već kroz posebne šifre. Na primer, da bi se registrovao predmet na sudu, mora se otvoriti određeni broj tog predmeta.⁷⁰

Na osnovu posmatranja registracije u NBP-u, uočili smo da ova platforma, pored evidentiranja predmeta, nudi i mogućnost kategorizacije prema krivičnim delima. Krivična dela kategorisana u bazi podataka obuhvataju ukupno 48 klasifikacija, njihove vrste su prikazane kao dodatak na kraju ovog izveštaja (Prilog 2 tabela 5).

Važno je napomenuti da je jedna od glavnih uloga NBP-a da eliminiše dupliranje predmeta. Sve radnje koje preduzimaju institucije odnose se na „karticu slučaja“ koja omogućava svakoj instituciji da prati interne politike u vezi sa konkretnim uslugama koje nudi.⁷¹ Prema priručniku, ako je osoba registrovana u sistemu, onda sistem ne dozvoljava da se ista osoba ponovo registruje⁷².

Iako je NBP napredovao u nekim institucijama, nije postignuto potpuno registovanje slučajeva od strane svih nadležnih institucija.

Način evidentiranja predmeta od strane angažovanih institucija je prikazan u nastavku.

- *Slabost u registraciji i upućivanju predmeta od strane javnih institucija*

Nadležne institucije moraju da evidentiraju/ažuriraju podatke u realnom vremenu.⁷³

Prema revizorskim zapažanjima i analizama, funkcionalizacija NBP-a zavisi od angažovanja svih institucija u evidentisanju podataka. Važno je napomenuti da su nadležne institucije dužne da samostalno popunjavaju bazu podataka za prihvaćene slučajeve, te stoga baza podataka MP ima posebne module za svaku instituciju, a svaka institucija evidentira svoje podatke koji se automatski povezuju putem dugmeta „Kartica slučaja“.⁷⁴

⁷⁰ Manual za korišćenje str. 28

⁷¹ Kartica slučaja je dugme/poseban modul baze podataka gde se svaka institucija evidentira određene podatke prema uslugama koje obavljaju.

⁷² Manual za korišćenje: Nacionalna baza podataka za slučajeve nasilja u porodici, stavka, 2.1.2 Traganje za žrtvom & 2.1.5 Prosleđivanje od jednog aktera do drugog

⁷³ Manual za korišćenje: Nacionalna baza podataka za slučajeve nasilja u porodici

⁷⁴ Kartica slučaja je posebno dugme koje obuhvata sve podatke za svaki slučaj.

Tabela u nastavku daje pregled slučajeva registrovanih od strane relevantnih institucija na regionalnom nivou.

Tabela 10: Broj slučajeva registrovanih u bazi podataka od strane svih nadležnih institucija

NADLEŽNE INSTITUCIJE	REGION PRIŠTINA			REGION PEĆ		
Period revizije:	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Policija	764	850	904	264	324	338
Branioci žrtava	46	177	88	2	188	271
Tužilaštvo	333	411	430	1	0	0
Sud	0	1	0	0	0	0
Centar za socijalni rad	97	109	211	14	36	13
Prihvatilišta	45	126	166	49	64	38

Izvor, Informacije Ministarstva pravde

Jedna od institucija nadležnih za redovnije i potpunije registrovanje podataka u NBP je policija. Postoji nedostatak u registraciji podataka, posebno na sudovima i tužilaštvu u Peći. U ovom kontekstu, treba imati na umu da institucije vode samo određen broj predmeta koji prolaze kroz njihove predviđene procedure, tako da ove dve institucije mogu imati razumno ograničenje broja slučajeva. Međutim, naglašavamo da ni u ove dve institucije nisu obavljene potpune registracije. To može uticati na to da imaju različit broj slučajeva, jer ne prolaze svi slučajeve kroz institucije koje se bave slučajevima nasilja u porodici. Međutim, naglašavamo da u svim institucijama nije izvršena potpuna registracija zaprimljenih predmeta⁷⁵

Na osnovu svih podataka zaključujemo da u NBP-u nedostaje kompletna registracija podataka od strane svih nadležnih institucija. To znači da iako svaka od institucija mora evidentisati podatke prema svom polju delovanja, ova NBD nije upotpunjena potpunim podacima nijedne nadležne institucije.

Prema informacijama, prvobitno se to dogodilo iz tehničkih razloga koji nisu otklonjeni, a takode je izostala volja institucija da prijave i ispune obavezu prema potpisanom sporazumu⁷⁶. Zaostaci baze podataka odražavaju loše prosleđivanje i planiranje predmeta, kao i netačnost statističkih podataka.

⁷⁵ Intervjui sa vlastima CSR-a i prihvatilišta

⁷⁶ Intervjui sa vlastima organa KZPŽ, Priština Peć, Tužilaštvo Peć, CSR.

- *Neuspeh u klasifikaciji i prioritizaciji slučajeva u NBP-u prema njihovoj osetljivosti*

Prema Vodiču za postupanje u slučajevima nasilja u porodici, kategorizaciju predmeta treba izvršiti radi efikasnije obrade krivičnih dela i ujednačavanja pravne prakse.⁷⁷

Poalzna tačka tretmana i upućivanja u druge institucije za registraciju predmeta počinje u policijskim stanicama, stoga su naše analize fokusirane na ovaj entitet. Iako je kategorizacija predmeta predviđena kao neophodnost za prioritarno tretiranje osetljivih slučajeva, ovakav način rada nije primenjen na registracije u policijskim stanicama. Neklasifikovani slučajevi u PP Priština su na mnogo višem nivou od klasifikovanih, dok je u SP Peć kategorizacija predmeta bila na malo boljem nivou.

Primitili smo da se u policijskim stanicama, u Prištini i Peći, evidentiranje predmeta i njihova kategorizacija vrši prema uputstvu koje je izdao Vrhovni sud⁷⁸. Glavni principi ovog vodiča podeljeni su u sedam glavnih oblasti. Međutim, primitili smo da je i u PS Priština i u PS Peć postojalo stalno dupliranje kategorija predmeta iste prirode jer je njihovu registraciju vršio svaki istražitelj sa različitim oznakama.

NBP je takođe imala tendenciju da objedini prijave za nasilje u porodici, gde je dostupno 48 različitih ategoija koje se zasnivaju na Krivičnom zakoniku i Zakonu o nasilju u porodici.⁷⁹ Međutim, vredi napomenuti da kategorije NBP-a nisu u skladu sa kategorijama definisanim smernicama Vrhovnog suda.⁸⁰

Polazna tačka obrade i upućivanja u druge institucije za registraciju predmeta počinje u policijskim stanicama, stoga su naše analize fokusirane na ovaj entitet. Iako je kategorizacija predmeta predviđena kao neophodnost za prioritarnu obradu osetljivih slučajeva, ovakav način rada nije primenjen na registracije u policijskim stanicama. Neklasifikovani slučajevi u PS Priština su na mnogo višem nivou od klasifikovanih, dok je u PS Peć kategorizacija predmeta bila na malo boljem nivou.

U nedostatku jedinstvene kategorizacije slučajeva, veliki broj njih je ostao neklasifikovan, registrovani su samo kao slučajevi nasilja u porodici.

⁷⁷ Smernice, zakonska definicija i tretman slučajeva nasilja u porodici KPRK, Vrhovni sud

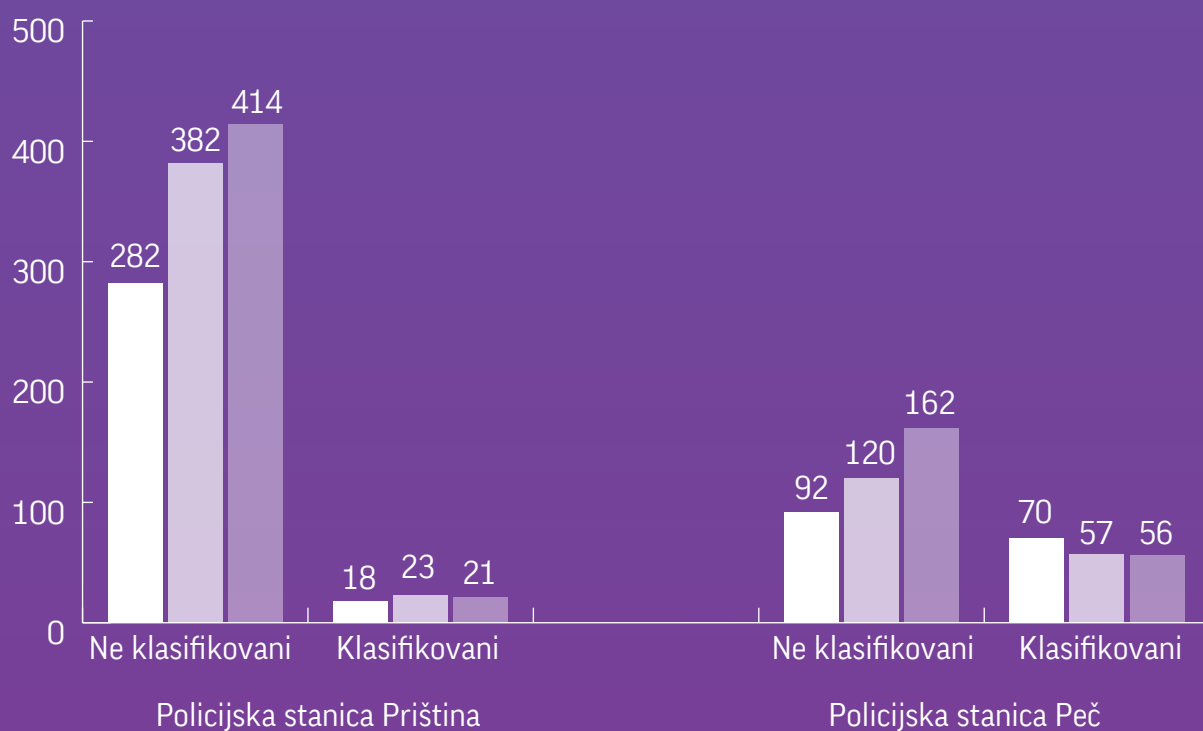
⁷⁸ Uputstvo o pravnom određenju i postupanju u slučajevima nasilja u porodici prema Krivičnom zakonu Republike Kosovo. Juni 2020

⁷⁹ Kategorije nacionalne baz podataka za nasilje u porodici, Ministarstvo pravde

⁸⁰ Vidi tabelu kategorizacije u NBP

Pregled slučajeva klasifikovanih u odnosu na one koji nisu klasifikovani u policijskim stanicama prikazali smo donjem grafikonu:

Grafikon 8: Razlika tokom godina između kategorisanih i nekategorisanih slučajeva prema registrima u policijskim stanicama: Priština i Peć

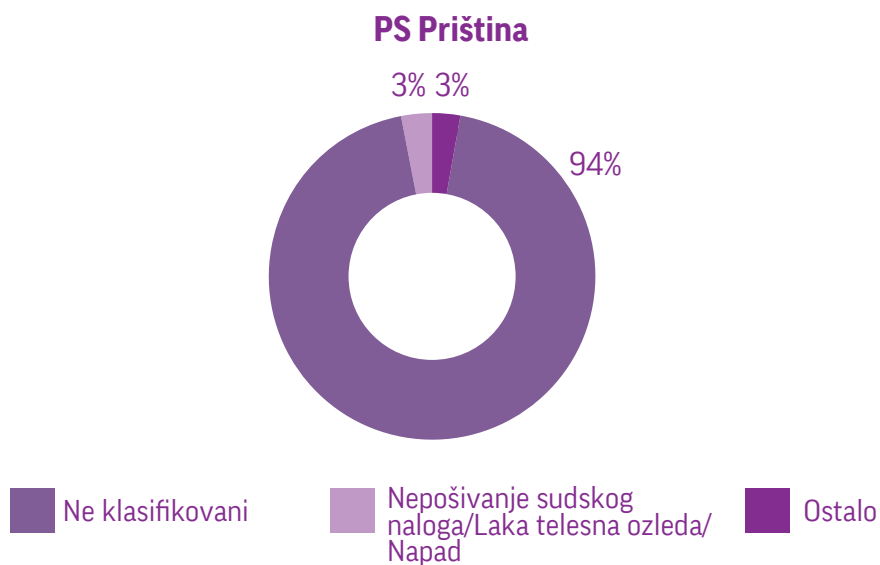
Izvor informacija, podaci iz policijskih stanica, Priština i Peć

Kao što se može videti iz grafikona u PS Priština, većina slučajeva između 2020-2022 su ostali klasifikovani samo kao nasilje u porodici, nivo klasifikovanih slučajeva je veoma nizak. Dok u PS Peć, uloženi su napor da se predmeti klasifikuju na boljem nivou.

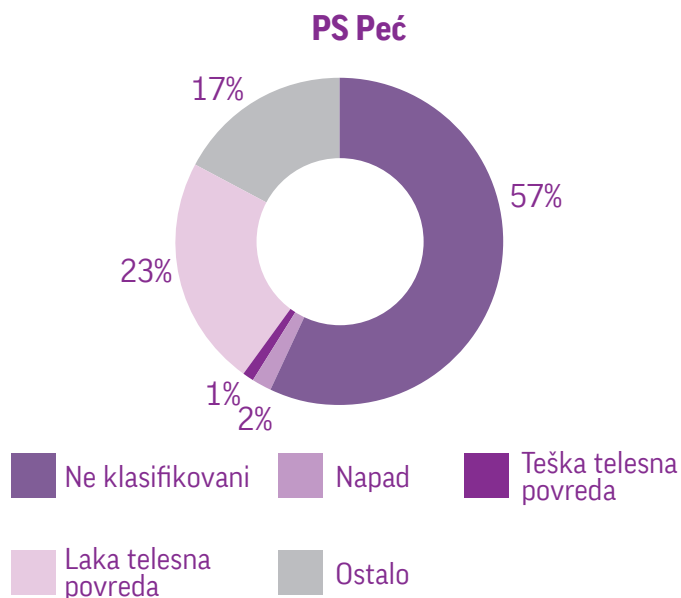
Radi jasnijeg pregleda, u nastavku smo predstavili kako izgleda procenat prioriternih slučajeva na osnovu vrste povrede kao što su: teška povreda, lakša povreda, napad ili druge kategorije. Primećuje se da preko 90% slučajeva uopšte nije klasifikovano u PS Priština, dok u PS Peć, preko 60% slučajeva nije klasifikovano.

Određivanje prioriteta slučajeva na osnovu kategorija - PS Priština i Peć tokom 2020-2022.

Grafikon 9: PS Priština

Grafikon 8: PS Peć

PS Priština je tokom tri godine klasifikovala samo 3-4% slučajeva, u kategorije kao što su: nepoštovanje sudskog naloga/napad/laka telesna povreda/ostalo. Međutim, 94-95% slučajeva je registrovano kao opšta kategorija. Tokom tri godine, PS Peć je klasifikovala 2-23% slučajeva u sledeće kategorije: teška telesna povreda/laka telesna povreda/napad/ostale kategorije. Dok je 57-68% klasifikovano kao opšta kategorija.

To je zato što jedinice za nasilje u porodici u PS koriste iste smernice za evidentiranje i deljenje slučajeva nasilja u porodici, kao i isti NBP priručnik, ali postoji mnogo nejasnoća o tome kako ih jedinstveno registrovati. Broj ponuđenih kategorija za nasilje u porodici u NBP-u utiče na proces registracije, donoseći mogućnost komplikacija i neizvesnosti u pogledu ispravnog načina registracije.⁸¹

Slaba i nejedinstvena klasifikacija predmeta ogleda se u njihovoj neprioritetnosti, što utiče na mobilizaciju i nedovoljno planiranje aktivnosti koje bi omogućile preduzimanje adekvatnih mera za određene slučajeve nasilja u porodici.

81 Kategorije baze podataka, Ministarstvo Pravde

ZAKLJUČCI

04

4. Zaključci

Nadležne javne institucije preduzele su niz radnji za obradu slučajeva nasilja u porodici, kako u pogledu izrade zakonskog okvira, tako i u smislu reagovanja, zaštite i rehabilitacije. Međutim, da bi se ostvarila efikasnost ovih usluga, potrebna je mnogo veća institucionalna angažovanost. Što se tiče hitnog reagovanja, državni sistem funkcioniše relativno dobro. U pogledu zaštite, državni sistem ima nedostataka prilikom uzimanja izjava od stranaka sudionika u incidentu, u evidentiranju prijavljenih slučajeva, uključivanju branilaca žrtava, kao i pravovremenom razmatranju predmeta od strane pravosudnih tela. Dok u smislu rehabilitacije, žrtve nemaju socijalnu podršku, a ne postoje programi za tretman nasilnika. Međutim, da bi ove usluge bile zaista efikasne i imale uticaj, potreban je znatno viši nivo institucionalne angažovanosti.

Što se tiče hitnog reagovanja, nadležne institucije su preduzele mere za rešavanje slučajeva nasilja u porodici i njihov sistem reagovanja u hitnim situacijama funkcioniše relativno dobro. Uspostavljanje telefonske linije za hitne slučajeve 24/7 omogućilo je blagovremen pristup policiji, obezbeđujući hitnu intervenciju u prijavljenim slučajevima nasilja u porodici. Trenutna reakcija policijskih službenika omogućava pružanje osnovnih hitnih službi, uključujući prvu pomoć i privremeni smeštaj, uz obezbeđivanje vitalnih dokaza sa mesta zločina. Međutim, ograničenja nastaju zbog opterećenosti primarnih istražitelja što onemogućava fokusiranje samo na slučajeve nasilja u porodici. S obzirom na njihove istovremene odgovornosti sa drugim istragama, ovo može dovesti do neadekvatnog postupanja u slučajevima nasilja u porodici.

Što se tiče zaštite, u državnom sistemu su evidentirani neki nedostaci u pogledu zaštite žrtava nasilja u porodici. U nadzoru sprovođenja zaštitnih naloga nedostaje standardizovana procedura, što dovodi do nedoslednog nadzora i potencijalnih nedostataka u podršci žrtvama u pogledu fizičke bezbednosti. Inicijalna procena rizika koju su izvršili policijski istražitelji, iako je pozitivan korak, zahteva jasnije smernice i procedure za doslednost i pravičnost. Štaviše, nedoslednosti u evidentiranju podataka na različitim institucionalnim nivoima naglašavaju potrebu za rigoroznim nadzorom kako bi se obezbedila tačnost i integritet podataka. Nedostatak tačne i potpune razmene informacija između policije i branilaca žrtava otežava pravovremenu i sveobuhvatnu podršku žrtvama.

U smislu rehabilitacije, možemo zaključiti da žrtve ne dobijaju adekvatnu podršku. Prihvatišta, uprkos pružanju usluga hitne rehabilitacije, nailaze na prepreke u svom radu zbog nedovoljne institucionalne saradnje i podrške. Proces je otežan zbog odlaganja sudskih ročišta i nedostatka informacija o sudskom procesu. Nedostaje psihološka podrška žrtvama i ne postoje programi za rehabilitaciju počilaca. Takođe, žrtve nisu uvek informisane o svom pravu na materijalnu naknadu tokom ove faze.

Iako su nadležne javne institucije preduzele važne korake u rešavanju nasilja u porodici, i dalje postoje fundamentalni nedostaci koji zahtevaju hitnu pažnju i akciju. Povećanje institucionalne angažovanosti u rešavanju nasilja u porodici i adekvatna alokacija resursa su ključni koraci. Pобољшanje komunikacije i saradnje između zainteresovanih strana i povećanje profesionalne obuke će ojačati ukupni odgovor na

nasilje u porodici. Štaviše, razvoj sveobuhvatnih programa rehabilitacije za žrtve, uključujući psihološku podršku i materijalnu kompenzaciju, je od vitalnog značaja. Istovremeno, rešavanje rehabilitacije počinitelaca kroz ciljane programe je od suštinskog značaja za njihovo lečenje i oporavak.

Nedostaci u sistemu upravljanja podacima, posebno nedostatak institucionalne posvećenosti evidentisanju podataka u Nacionalnoj bazi podataka za slučajeve nasilja u porodici, ometaju efikasni nadzor i analizu slučajeva nasilja u porodici. Nedosledan unos podataka dodatno komplikuje napore za prikupljanje tačnih informacija, naglašavajući važnost jedinstvenog pristupa unosu podataka.

Putem kontinuiranih napora i angažovanja prema promenama, nadležne institucije mogu da podstiču okruženje u kojem su žrtve nasilja u porodici zaštićene, rehabilitovane i osnažene, što na kraju doprinosi iskorenjivanju nasilja u porodici iz društva.

PREPORUKE

05

5. Preporuke

Sledeće preporuke imaju za cilj da unaprede proces postupanja u slučajevima nasilja u porodici. Oni se upućuju svakoj od odgovornih institucija, prema uočenim nedostacima tokom revizije.

Preporuke za Policiju Kosova:

- *Da se poboljša tačnost i konzistentnost podataka u registrovanju slučajeva nasilja u porodici na institucionalnom nivou.*
- *Da se poveća komunikaciju i koordinaciju između policije, branilacta žrtava i prihvatilišta kako bi se osigurala pravovremena i efikasna podrška žrtvama.*
- *U saradnji sa Ministarstvom pravde da se utvrde jedinstvene kategorije baze podataka za kategorizaciju predmeta prilikom registracije.*

Preporuke za Kancelariju za zaštitu i pomoć žrtvama:

- *Da se odredi što kraći rok i da se pridržava navedenog u kojem se identifikovana žrtva mora kontaktirati.*
- *Da se angažuje da se žrtvama pruže pune informacije o sudskom procesu, uključujući zaštitne naloge, materijalnu kompenzaciju i njihova prava tokom rehabilitacije.*
- *Da se registruju podaci u bazama podataka za sve predmete kojima se bave.*

Preporuke za Centre za Socijalni Rad:

- *Da se angažuju za identifikaciju socijalnih radnika čiji prioritet bi trebalo da bude samo obrada slučajeva nasilja u porodici. Ovo će pomoći njihovom profilisanju i kompetentnijem vođenju ovih socijalnih slučajeva. Imenovanje voditelja slučaja treba da se vrši blagovremeno, a isti treba da prate svaki slučaj od početka do kraja.*
- *Da se angažuju za razvoj psiholoških programa i aktivnosti neophodnih za tretman žrtava, počinitelaca ili drugih učesnika koji su direktno ili indirektno uključeni u incident.*
- *U saradnji sa drugim institucijama na centralnom i lokalnom nivou, da se angažuju za razvoj sveobuhvatnih programa rehabilitacije, kako bi se obezbedila socijalna i ekonomska integracija žrtava nasilja u porodici.*
- *Da se evidentiraju podaci u nacionalnoj bazi podataka za usluge koje se pružaju za slučajeve ove kategorije.*

Preporuke za Osnovna Tužilaštva:

- *Da se uloži napor da se ispitaju mogućnosti za obradu svih slučajeva nasilja u porodici prema definisanim prioritetima.*
- *Da se registruju podaci u nacionalnoj bazi podataka o svim predmetima koje su vodili, uključujući i podatke za utvrđivanje krivičnih dela.*

Preporuke za Osnovne Sudove:

- *Da se razmotre predmeti, počevši od onih koji su prebačeni iz prethodnih godina, dok je razmatranje predmeta iz tekućih godina prioritetno prema stepenu rizika.*
- *Da se registruju podaci u nacionalnoj bazi podataka za broj predmeta koje su zaprimili i razmotrili; sudske odluke, rešenja i druge mere.*

Preporuke za Ministarstvo Pravde:

- *Da se obezbedi registracija slučajeva u bazi podataka da bi se tačno pratili slučajevi nasilja u porodici, prosleđivanja i procedure obrade.*

- *Da se angažuju za objedinjavanje registara u bazi podataka, naročito registracije koje vrši policija a koje moraju biti u skladu sa smernicama Vrhovnog suda.*
- *Da se u saradnji sa drugim nadležnim institucijama angažuje na realizaciji programa za tretman nasilnika.*
- *Da se redovno revidiraju i ažuriraju postojeće politike i smernice o nasilju u porodici kako bi se adresovali izazovi koji se razvijaju i uključile najbolje prakse.*
- *Da se pružiti institucionalnu podrška za jačanje prihvatišta i centara za socijalni rad u izgradnji kapaciteta i razvoju sveobuhvatnih programa rehabilitacije.*

PRILOG

06

Prilog 1. Delokrug i metodologija revizije

Delokrug revizije

Delokrug ove revizije je Ministarstvo pravde, odnosno Kancelarija nacionalnog koordinatora za zaštitu od nasilja u porodici sa posebnim fokusom na bazu podataka instaliranu u ovoj kancelariji.

Kako bi nalazi revizije o procesu obrade prijavljenih slučajevima nasilja u porodici bili što reprezentativniji, mi smo odabrali dva regiona: region Prištine i region Peći jer ova dva regiona imaju najveći broj prijavljenih slučajeva nasilja.

Unutar ovih regiona kao glavnih subjekata ove revizije, odabrali smo nadležne institucije tokom procesa obrade slučajeva kao što su:

- *Za region Prištine: Policija na lokalnom nivou, Branioci žrtava, Osnovno tužilaštvo, Osnovni sud, Centar za socijalni rad u Prištini. Pošto prihvatilišta funkcionišu kao nevladine organizacije, u prihvatilištu u Prištini obavili smo samo posmatranje.*
- *Za region Peći: Policija na lokalnom nivou, Branioci žrtava, Osnovno tužilaštvo, Osnovni sud, Centar za socijalni rad u Peći. U prihvatilištu u Peći obavili smo samo posmatranje.*

Metodologjia revizije

U ovoj reviziji, korišćen je niz tehnika za obezbeđivanje relevantnih, pouzdanih i dovoljnih dokaza, koji nas vode prema identifikaciji nedostatka u procesima, odnosno aktivnostima.

Metodologija korišćena u ovoj reviziji je sledeća:

- *Analiza pravnog i regulatornog okvira koji se odnosi na proces postupanja u slučajevima nasilja u porodici;*
- *Analiza Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici 2016-2020 i 2022-2026;*
- *Analiza standardnih operativnih procedura za zaštitu od nasilja u porodici;*
- *Analiza raznih domaćih i međunarodnih izveštaja i istraživanja u vezi sa obradom slučajeva nasilja u porodici;*
 - *Sprovođenje intervjua sa zvaničnicima institucija nadležnih za postupanje u slučajevima nasilja u porodici;*
 - *Analiza zapisnika sa sastanaka Međuresorne koordinacione grupe protiv nasilja u porodici;*
 - *Analiza podataka/statistika iz integrisane baze podataka u Kancelariji nacionalnog koordinatora za zaštitu od nasilja u porodici;*
 - *Analiza godišnjih izveštaja i statističkih podataka za period 2020-2022;*
 - *Sprovođenje ankete sa svim prihvatilištima na nivou zemlje;*
 - *Terensko fizičko posmatranje prihvatilišta;*
 - *Primena upitnika za istraživanje sa korisnicima usluga prihvatilišta; ukupno je intervjuisano 40 štićenika tokom perioda 2020-2022;*
 - *Ostala dokumentacija relevantna za naš revizioni rad.*

Prilog 2.

Tabela 11. Vreme reagovanja policije u slučajevima nasilja u porodici

Trajanje policijskog reagovanja i intervencije u slučajevima nasilja u porodici			
Broj predmeta	Lokacija prijavljenog incidenta	Kategorija dela	Trajanje postupaka obrade
POLICIJSKA STANICA PRIŠTINA			
R 1	Priština	Neispunjavanje sudskog naloga	0h 50"
R 2	Priština	Lakša ozleda	0h 30"
R 3	Priština	Opšta klasifikacija	2h
R 4	Priština	Opšta klasifikacija	1h
R 5	Priština	Lakša ozleda	4h 50"
R 6	Priština	Opšta klasifikacija	2h 15"
R 7	Priština	Opšta klasifikacija	0h 30"
R 8	Priština	Opšta klasifikacija	3h 15"
R 9	Mitrovica-Priština	Neispunjavanje sudskog naloga	4h
R 10	Priština	Neispunjavanje sudskog naloga	4h
R 11	Priština	Klasifikim i pergjithshem	2h 40"
R 12	Priština	Opšta klasifikacija	5h 50"
POLICIJSKA STANICA PEĆ			
R 10	Priština	Opšta klasifikacija	2h 40"
R 11	Priština	Opšta klasifikacija	5h 50"
R 12	Prishtine	Zastrašivanje	2h 45"
R 13	Lešan	Opšta klasifikacija	3 h
R 14	Vitimirica	Sulm	3 h 30 "
R 15	Goraždec	Teža ozleda	5 h 45"
R 16	Trebovica - Vitimirica	Lakša ozleda	3 h 45 "
R 17	Peć	Teža ozleda	1 h 15"
R 18	Peć	Opšta klasifikacija	3 h 25 "
R 19	Bučan	Teža ozleda	1h 35 "
R 20	Peje	Opšta klasifikacija	2 h 15 "
R 21	Peć	Opšta klasifikacija	13 h
R 22	Klina	Opšta klasifikacija	3 h
R 23	Kosurica	Teža ozleda	4 h
R 24	Peć	Sulm	3 h 45 "

Tabela 12. Broj istražitelja policijskim stanicama na lokalnom nivou i u regionalnim istražnim jedinicama u Prištini i Peći, kao i njihovo angažovanje u rešavanju slučajeva nasilja u porodici kao i drugih krivičnih dela.

PS Policijska istražna jedinica - Priština						
	2020		2021		2022	
Policijska istražna jedinica	Nasilje u porodici	Druga krivična dela	Nasilje u porodici	Druga krivična dela	Nasilje u porodici	Druga krivična dela
Istražitelj 1			2	13	2	9
Istražitelj 2	3	21	4	22	5	16
Istražitelj 3			4	8	3	20
Istražitelj 4	3	7				
PS CENTAR						
Istražitelj 1	65	4	81	8	38	17
Istražitelj 2	24	96	55	53	57	92
Istražitelj 3					0	0
Istražitelj 4					22	50
PS JUG						
Istražitelj 1	61	55	51	37	62	16
Istražitelj 2	56	99	58	49	66	46
Istražitelj 3	2	110	24	34	34	46
Istražitelj 4					1	42
PS SEVER						
Istražitelj 1	75	96	72	93	68	62
Istražitelj 2	29	58		127	45	37
Istražitelj 3			23	120	43	103
Istražitelj 4					0	35
PS Policijska istražna jedinica - Peć						
	2020		2021		2022	
Policijska istražna jedinica	Nasilje u porodici	Druga krivična dela	Nasilje u porodici	Druga krivična dela	Nasilje u porodici	Druga krivična dela
Istražitelji 1 & 2	0	9	3	13	14	19
PS						
Istražitelj 1	2	93	15	72	103	21
Istražitelj 2	9	9	66	52	56	77
Istražitelj 3	4	87	26	119	35	127

Tabela 13. Učešće KZPŽ-a u procesu obrade predmeta žrtava

Br. predmeta	Datum prijave slučaja policiji	Vreme/period angažovanja branioca žrtve	Učešće u celom precesu obrade predmeta
KANCELARIJA ZA BRANIOCE ŽRTAVA PRIŠTINA			
R 1	5/12/2020	Učešće u procesu do 14.02.2020	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 2	1/12/2021	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema informacija
R 3	7/6/2020	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema informacija
R 4	8/25/2020	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema informacija
R 5	8/20/2021	Učešće u procesu od 09.06.2021	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 6	11/10/2021	Učešće u procesu od 31.08.2021	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 7	3/18/2021	Učešće u procesu od 24.12.2020	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 8	10/23/2021	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema informacija
R 9	7/3/2022	Učešće u procesu od 21.11.2022	Učešće KPŽ-a tokom 90 dana
R 10	5/17/2022	Učešće u procesu od 18.05.2022	Učešće KPŽ-a tokom 2 dana
R 11	11/29/2022	Učešće u procesu od 05.12.2022	Učešće KPŽ-a tokom 5 dana
R 12	9/4/2022	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema informacija

KANCELARIKA ZA BRANITELJE ŽRTAVA PEĆ			
R 13	2/9/2020	Učešće u procesu od 24.02.2020	Učešće KPŽ-a tokom dva dana
R 14	3/17/2020	Učešće u procesu od 03.06.2020	Učešće KPŽ-a tokom 60 dana
R 15	6/12/2020	Nisu uspjeli da kontaktiraju žrtvu	Nema informacija
R 16	8/25/2020	Nisu uspjeli da kontaktiraju žrtvu	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 17	1/13/2021	Učešće u procesu od 15.02.2021	Učešće KPŽ-a tokom 30 dana
R 18	4/2/2021	Učešće u procesu od 12.06.2021	Učešće KPŽ-a tokom 60 dana
R 19	4/24/2021	Učešće u procesu od 30.04.2021	Učešće KPŽ-a tokom 15 dana
R 20	7/26/2021	Učešće u procesu od 03.08.2021	Učešće KPŽ-a tokom 15 dana
R 21	4/19/2022	Učešće u procesu od 05.05.2022	Učešće KPŽ-a tokom 15 dana
R 22	6/27/2022	Učešće u procesu od 11.11.2022	Učešće KPŽ-a tokom 90 dana
R 23	10/12/2022	Nema dokaza za učešće branioca žrtve	Nema kontinuiteta u učestvovanju
R 24	11/16/2022	Učešće u procesu od 07.12.2022	Učešće KPŽ-a tokom 15 dana

Tabela 14. Socijalne usluge koje pružaju centri za socijalni rad

SOCIJALNE USLUGE PRUŽENE U CSR PRIŠTINA		
Socijalni status i lokacija tokom nasilja	Vreme obrade	Opšte intervencije voditelja slučaja
Nije prošlo kroz prihvatilišta	Slučaj je obradio CSR tokom 2019. godine. U 2020/22. nije bilo aktivnosti iako su slučaj nastavili da vode drugi pravosudni organi	Karakteristika ovog slučaja je da su tokom 2019. godine sastavljene tri društvene anamneze za osnovni sud u karakteru predloga.
Nije prošlo kroz prihvatilišta	2 meseca tokom 2021. godine	Individualno savetovanje sa klijentom Porodično savetovanje Konsultacije o slučaju Opšta pomoć klijentu Bilo je stalnih konsultacija zbog starateljstva nad decom
Nije prošlo kroz prihvatilišta	2020-22, 2 godine za redom	Konsultacije, sastanci sa decom, stalni kontakti, takođe su urađeni planovi usluga za aktivnosti koje se sprovode u vezi sa slučajem.
Nije prošlo kroz prihvatilišta	1 mesec	Konsultacije o slučaju Poseta o stanju klijenta Neodređena kategorija
Nije prošlo kroz prihvatilišta	Ne postoji dokument o vremenu prijave slučaja	Individualno savetovanje sa klijentom Porodično savetovanje Konsultacije o slučaju Opšta pomoć klijentu
Nije prošlo kroz prihvatilišta	7 meseci	Individualno savetovanje sa klijentom Konsultacije o slučaju Poseta o stanju klijenta Neodređena kategorija
SOCIJALNE USLUGE PRUŽENE U CSR PEĆ		
Socijalni status i lokacija tokom nasilja	Vreme obrade	Opšte intervencije voditelja slučaja
Smešten u prihvatilištu	6 dana	Individualno savetovanje sa klijentom Porodično savetovanje Konsultacije o slučaju
Nekoliko puta zaredom u kratkom periodu boravka (slučaj recidivista)	Kontinuirano	Individualno savetovanje sa klijentom Porodično savetovanje Konsultacije o slučaju Opšta pomoć klijentu

Tabela 15. Vrste krivičnih dela u NBP

Ropstvo, uslovi slični ropstvu i prinuđenom radu
Teško ubistvo
Poticanje na samoubistvo i potpomognuto samoubistvo
Neovlašćeni prekid trudnoće
Ubistvo deteta tokom porođaja
Pokušaj ubistva
Pretnja
Uznemiravanje
Napad
Laka telesna povreda
Teška telesna povreda
Pritisak
Protivpravno lišenje slobode
Povreda nepovredivosti stanovanja i objekata
Silovanje
Seksualni napad
Degradacija seksualnog integriteta
Seksualno zlostavljanje osoba sa mentalnim ili emocionalnim poremećajima ili invaliditetom
Seksualno zlostavljanje osoba mlađih od 16 godina
Zlostavljanje dece u pornografiji
Omogućavanje ili prisiljavanje na prostituciju
Seksualni odnosi u porodici
Prisiljavanje na brak
Vanbračna zajednica sa licem mlađim od 16 godina
Nezakonito uzimanje ili zadržavanje deteta
Promena porodičnog statusa deteta
Zlostavljanje ili napuštanje deteta
Kršenje porodičnih obaveza
Napuštanje osoba sa invaliditetom
Izbegavanje obezbeđenja sredstava za život
Nezakonito zauzimanje imovine
Ucenjivanje
Nasilje u porodici – član 248
Samoosuđivanje
Svaka druga radnja člana porodice koja može izazvati ili preti da izazove fizički bol i psihičku patnju
Izazivanje osećaja straha, lične opasnosti ili povrede dostojanstva

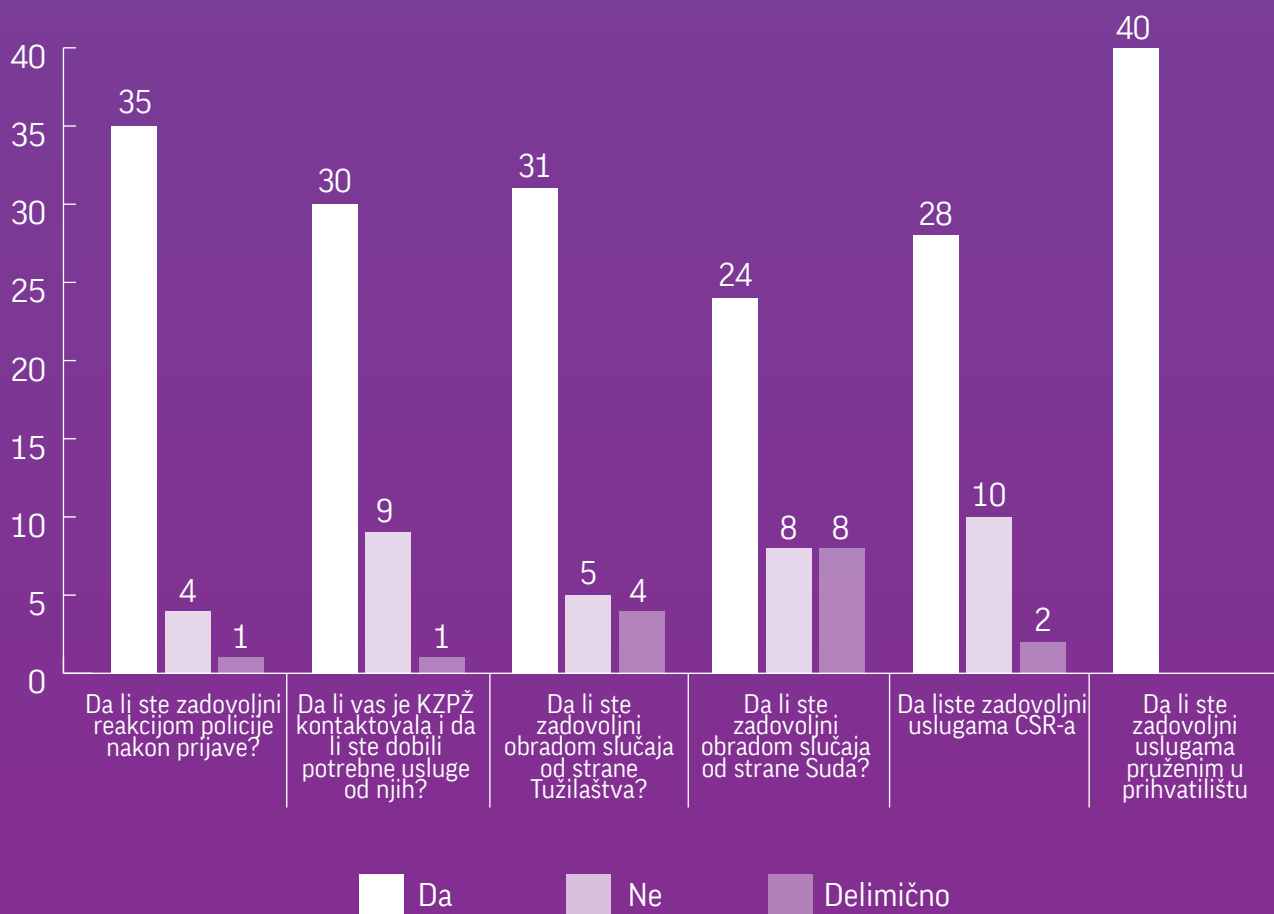
Fizički napad bez razmatranja posledica
Vredanje, psovanje, nazivanje uvredljivim imenima i drugi oblici grubog uznemiravanja
Neprekidno ponavljanje ponašanja u cilju ponižavanja druge osobe
Seksualni odnos bez pristanka i seksualno zlostavljanje
Protivpravno ograničavanje slobode kretanja drugog lica
Oštećenje ili uništavanje imovine i pretnje da će to učiniti
Dovođenje drugog lica u poziciju da se plaši za svoje fizičko, emocionalno i ekonomsko stanje
Nasilni ulazak ili izlazak iz zajedničkog stana ili stana drugog lica
Kidnapovanje osobe
Povreda zaštitnog naloga
Nepoštovanje suda – čl.401
Krivična dela u vezi s narkoticima

Izvor: Informacije iz baze podataka Ministarstva pravde⁸²

82 Vrste krivičnih dela u Bazi podataka

Grafikon 10. Rezultati ankete o nivou zadovoljstva uslugama koje pružaju institucije

Niveli i kënaqshmërisë me shërbimet e ofruara nga Institucionet

Prilog 3. Pisma potvrde

REPUBLIKA E KOSOVËS
Republik of Kosovo - Republika Kosova

KOMUNA E PEJËS
Municipality of Peja - Opština Peć

Drejtoria për Mirëqenie Sociale

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE

QENDRA PËR PUNË SOCIALE - PEJË

DATE PRATSHUR DREJTOAR: 14.08.2023
DATUM PRATSHUR DREJTOAR: 14.08.2023

Nr. Org. / Org. No.	Shifër Klasif. / Class. Code	Nr. Prot. / Prot. No.	Nr. Faqeve / No. Pages
06	42	1345	1

LETËR E KONFIRMIMIT

Komuna e Pejës - Opština Peć - Municipality of Peja
Opština Peć - Opština Peć - Opština Peć

Nr. Prot. / Prot. No.: 949/23
Nr. Faqeve / No. Pages: 1
Data / Date: 03.08.23

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **“Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

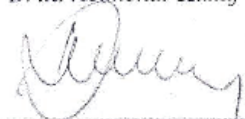
Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit: Pejë, 03.08.2023

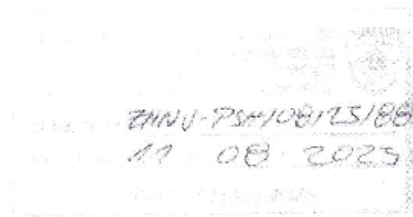
i/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”** (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

DREJTORI
Drita Kelmendi-Kukaj

Republika e Kosovës / Republika Kosovo / Republic of Kosovo

Prokurori i Shtetit / Državni Tužilac / State Prosecutor
Sekretariati/Sekretariat/Secretariat

Zyra për Mbrojtje dhe Ndihmë të Viktimave / Kancelarija za Zastupanje i Pomoć Žrtvama
Victims Advocacy and Assistance Office

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës “Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: 11.08.2023
Prishtinë

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje” (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- Pas takimit dhe diskutimeve që kishim me datën 11.08.2023 pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet e Zyrës Kombëtare të Auditimit (ZKA)
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.
- Për çdo paqartësi mos hezitoni të na kontaktoni

Ibrahim Tërstena

u.d. Menaxheri i ZMNV-së

REPUBLIKA E KOSOVËS-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DATUM PRANIMIT / DATE RECEIVED: 11.08.2023			
Njësia Org. Org. Jed.in. Org. Unit	Simbol Klasif. Klasif. Kod Class. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr. i faqeve Br. Stranica No. Pages
06	47	351	1

	Republika e Kosovës Republika Kosovo - Republic of Kosovo Qeveria - Vlada - Government	
	Ministria e Punëve të Brendshme Ministry of Internal Affairs Policia e Kosovës / Policija Kosova / Kosovo Police	
	Drejtoria e Përgjithshme e Policisë/ Generalna Policijska Direkcija / General Police Directorate	

MEMORANDUM ZYRT SLUJBENI MEMORANDUM - OFFICIAL MEMORANDUM

PËR: Zyra auditorit të përgjithshëm
 ZA:
 TO:

Data: 17.08.2023

Datum:

Date:

PËRMES: *[Signature]* Z. Gazmend HOXHA
 PREKO: Drejtor i Përgjithshëm i Policisë

THROUGH: Drejtor Nënkolonel Arbnes M. AJVAZI / Ref.DDRP 05/01/-02/80/23
 UD/Drejtor i Departamentit të Rendit Publik-DPP

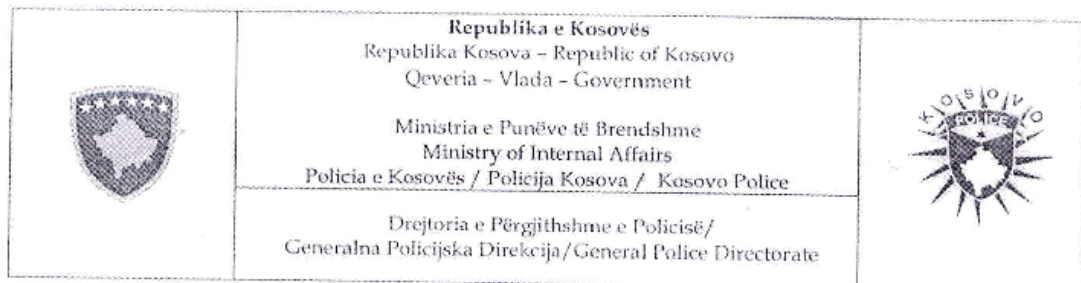
PREJ: *[Signature]* Nënkolonel Zylfije DEMA
 OD: Drejtor i Drejtorisë së Policisë në Bashkësi dhe Parandalim
 FROM: DPP-Prishtinë

LËNDA:
 PREDMET: Letërkonfirmi për auditorin e përgjithshëm
 SUBJECT:

REPUBLIKA E KOSOVËS-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DATES/HAJRI/DATE: 17.08.2023 DATUM/HAJRI/DATE: 17.08.2023			
Niveli Org. Org. Jedin. Org. Unit	Shifra klasif. Klasif. Kod Class. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr. fashës Br. Stranica No. Pages
06	47	1365	2

Të nderuar,

Bashkangjitur me këtë shkresë përcjellëse keni letërkonfirmimin lidhur me rekomandimet e dalura gjatë auditimit të performances "Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje".

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të përfomancës **“Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Ref: DDRP 05/01-02/80/2023

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtinë, 17.08.2023

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”** (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Drejtore i Drejtorisë së Policisë në Bashkësi dhe Parandalim

Për Nënkolonel Zylfije Dema

REPUBLIKA E KOSOVES/REPUBLIKA KOSOVA
 QEVERIA E KOSOVES/VLADA KOSOVA
 GOVERNMENT OF KOSOVO
 MINISTRIA E DREJTËSISË/MINISTARSTVO PRAVDE
 MINISTRY OF JUSTICE

Nr.Br.No: 01-1080

Data/Date: 18/08/2023

Shtojca/Dodaci/Annex: -1-

PRISHTINË

REPUBLIKA E KOSOVES/REPUBLIKA KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVO
 ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
 NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE

18.08.2023

Org. Jed. / Org. Unit	Shif. Klasif. / Klassif. Kod / Class. Code	Nr. Prot. / Br. Prot. / Prot. No.	Nr. i faqeve / Br. Stranica / No. Pages
06	47	1369	1

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

Ministria e Drejtësisë – Ministarstvo Pravde – Ministry of Justice

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës “Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtinë, 18 gusht 2023

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- Ministria e Drejtësisë (MD) ka pranuar Draft-raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Efektiviteti i institucioneve në trajtimin e rasteve të dhunës në familje” (në tekstin e mëtejme “Raporti”);
- Ministria e Drejtësisë ka ofruar komentet në Draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit dhe pajtohet me Draft-raportin së bashku me komentet e përfshira dhe dëshmitë e ofruara nga MD lidhur me përmbajtjen e Draftit;
- Brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, MD do ta dorëzojë një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

EFIKASNOST INSTITUCIJA U OBRADI
SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo